

S. Sayısı : 14

Şurayi Devlet kanunu lâyihası ve Dahiliye, Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/185)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı: 6/1441

14 - V - 1935

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Şurayi devletce hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 3 - IV - 1935 tarihli toplantısında tadilen Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Şurayi devlet kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte yüksek huzurlarına sunulmuştur.

Başvekil
İ. İnönü

Şurayi devlet kanununun esbabı mucibe lâyihası

Bu kanun lâyihasının bu defa tekrar takdimine sebep, Şurayi devlet, işlerinin daha iyi ve verimli bir halde çıkması için yeni bir kanuna müstaceliyetle mühtac bulunması ve 1931 senesi temmuzunda 669 numaralı Şurayi devlet kanununun bazı maddelerini tadilen takdim kılınmış olan lâyihamın, o zaman vaktin darlığından dolayı yalnız Şurayi devletteki birikmiş kalmış olan dava işlerinin bir an evvel çıkarılması tedbirlerini almak gayesini istihdaf ederek mebhüs lâyihamın belli başlı tadil teklif eden kısmının dava dairelerinin çoğaltılmasından ibaret kalıb diğer hususların nazara alınmamış olmasıdır.

Bundan başka, bu lâyihamın tanzimi sebeplerinden biri de, daha o vakit Meclisi Âli Adliye ve Dahiliye encümenlerince âcil ve zarurî bir ihtiyaç eseri olarak kabul edilmiş olan tadilâtta sonra Şurayi devlet kanununun daha esaslı ve daha faydalı bir değişiklikle yeni baştan bir lâyihaya raptolunarak Yüksek Meclise getirilmesi tavsiyesinde bulunulmuş olmasıdır.

Bu defa lâyiha, beş altı senelik tecrübeler müsteniden esasa ve usule dair faydalı olacağı mülâhaza edilen tadilleri ve buna karşı bütçede pek az bir tezyidi istihdaf etmektedir.

Şurayi devletin, bilhassa idarî kaza işleri günden güne artmaktadır. Şûranın teşkil tarihi olan 1927 haziranındanberi senede 1500 den başlayan idarî dava müracaatları her sene ehemmiyetli surette artarak bu gün senede 7000 müracaate kadar çıkmıştır. Tecrübe ve emsale müsteniden en sağlam yollarla ve çabuk olarak iş çıkarmayı istilzam etmek üzere Şurayi devletin teşkilât, vazife ve idarî kaza usullerini derpiş eden ve âmme hukukuna karşı Devletin âdil kudretini daha ziyade temin edici ve tebarüz ettirici neticeler vereceği ümidine bağlanan bu lyiha, belli başlı şu yenilik ve değişiklikleri ihtiva etmektedir

1 - İdare encümeni yerine Şurayi Devlet reisinin de dahil olduğu bir Reislik divanı teşkili daha muvafık ve faydalı görülmüştür.

2 - Dava dairesinin tek bir daire çerçevesi içerisine alınması daha faydalı mütalea edilmiştir. Çünkü bu tarz, işleri nevi itibarile muhtelif kanunların tatbiki yüzünden her sene tehâlûf eden ve kâh şu nevi ve kâh bu nevi işin hücumu dolayısıyla dairelerin ya pek yüklü veya işsiz, kalması mahzurlarını bertaraf edecektir.

3 - Şûraya dava ikamesi için muayyen olan mürurü müddet altmış günden doksan güne çıkarılmış ve davacılara bir az daha müsaid bir vaziyet ihdas edilmiştir.

4 - Adli kaza ile idarî kaza arasında rüyet mercii ihtilâflı kalan davaların halli için bir merci ihtilâflı heyeti teşkili düşünülmüştür. Halkın asırlık kalmış olan bir çok davalarının görülmesi bu heyetin vücudüne bağlıdır.

5 - Bidayeten ve intihâen Şûrayi devlette katî karara bağlanacak olan davaların alenî heyete verilmesiyle dava sahiblerine daha müsaid bir şekil düşünülmüştür.

6 - Gıyabî karar usulü, idarî kaza için daha racih olan ilk Şûrayi devlet kanunundaki şekle irca edilerek bunlara karşı bir itiraz yolu açık bırakılmıştır.

7 - İadei muhakeme usulü de tebdil olunarak idarî kaza için daha muvafık olan bir şekil düşünülmüş ve bu şekil davacılara iadei muhakemeden daha ziyade istifade yolunu açmıştır.

8 - Dava dairesinin yine kendi heyeti içinden dava tahkik komitaları teşkil edilmek suretile işleri teshil ve ilk tahkikin daha alâkadar ellerde yapılması temin kılınmıştır.

9 - Nihayet, Şûrayi devletin idarî, istişarî ve hüküm gibi yorucu olan mütenevvi işlerine karşı, Şûraya da hâkimler gibi yıllık tatil verilmesi düşünülmüştür.

Bu lâzîmelerle beraber daha ufak tefek bazı lâfzî tadilleri ihtiva eden lâyiha takdim edilmiştir.

Kanunların verdiği salâhiyete dayanarak memleketin iç ve dış sıyasetini korumak maksadile yine mahsus kanunla Hükûmetin takdirine bırakılmış bazı işlerden ötürü Hükûmet aleyhine idarî dava açılması zararlı olacağından Şûrayi devlet teşkilâtı olan diğer Devletlerde olduğu gibi bu işlerin idarî dava mevzuları dışında bırakılması zarurî görülerek İera Vekilleri Heyetince bunun için lâyihaya bir madde (Madde : 24) ve Dava dairesine alenî heyetten çıkan kararlar hakkında Temyiz mahkemesinde olduğu gibi bazı sebeplerden dolayı tashihi karar yolunun kabulü düşünülerek bunun için de bir madde (Madde : 48) eklenmiş ve diğer maddelerin numaraları buna göre düzeltilmiştir.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye encümeni

Karar No. 11

Esas No. 1/185

19 - I - 1937

Yüksek Reisliğe

Şûrayi Devlet kanununun değiştirilmesine dair Başvekâletten gönderilip Adliye encümeni ruznamesine ithal edilmiş bulunan lâyiha geçen intihâb devresinde Adliye ve Dahiliye encümenlerinden mürekkep muhtelit encümünde müzakeresine Umumî Heyette karar verilmiş ise de; lâyihanın müzakeresi neticelenmeden Kamutay seçiminin yenilenmesi sebebiyle evvelki karara göre müzakereye devam imkânı kalmamış ve lâyihanın önemi bakımından encümenlerde ayrı ayrı incelenmesi uygun bulunmuş olduğundan lâyihanın önce incelenmek üzere Dahiliye encümenine verilmesi kararını ihtiva eden Adliye encümeninin 11 - XI - 1935 tarihli ve 1/185 numaralı mazbatası ve lâyihanın müstacelen kaydile müzakeresini bildiren 20-XI-1935 tarihli ve 3190 numaralı Başvekâlet tezkeresi

encümenimize tevdi kılınmış olduğundan okundu ve icabı müzakere olundu ve lâyiha üzerinde değişiklikler yapıldı. Şöyle ki:

1 - Lâyihada; Şûrayi Devlet idarî dairelerinin bir reis ile ikişer azadan teşkil edilmesi ve dava dairelerinin birleştirilerek bir reisin riyaseti altında iki talî heyet halinde çalıştırılması teklif edilmiştir.

Devletin birer müşavere heyeti olan idarî dairelerin üçer azalı bir teşekkül haline getirilmesi muvafık olmayacağı gibi dava dairelerinin birleştirilerek bir reisin idaresi altında talî heyet halinde ve tahkikat komiteleri şeklinde çalıştırılması da mesaiyi verimsiz bırakacağı düşünüldü.

Şu kadar ki, idare dairelerinin bu gün olduğu gibi beşer azadan teşkil edilmesi, dava daire-

lerinin halen çalıştığı gibi müretteb aza ile ve tam olmayan bir teşekkül halinde kalmasına sebebiyet vereceği de düşünöldü.

Bunun için Şûrayi Devlet kadrosuna bir daire reisi ile dört aza ilâve edilmesi lüzumu derpiş edildi.

Şu kadar ki, müzakerenin aldığı şekle göre Maliye vekâletinin mütaleası alınmak icab ettiğinden Maliye vekilinin huzur ile müzakere açıldığı ve Şûrayi Devlet kadrosunda yapılacak bu lüzumlu çoğaltmalar için Hükümetin muvafakati alındı.

Bunun üzerine lâyihamın bu teşkilâta aid maddeleri, ihtiyacın ve icabın gösterdiği lüzumlara göre tadilen tanzim edildi.

Bunun için idarî daireler bu günkü gibi birer reis ve dörder azadan mürekkeb olarak teşkil edildiği gibi bir reis ve dört azadan mürekkeb deavi dairesine yine bir reis ve dört azadan tereküb eden ikinci bir daire daha ilâve olundu ve tadilin neticesi olarak zarurî bir lâyihamın tertibindeki maddelerin yerleri ve numaraları da değiştirilerek takdim ve tehirler yapıldı.

2 - Şûrayi Devlet müddeiumumiliği vazifesinin, Şûrayi Devlet reisi tarafmdan muavinlerden birine muvakkat olarak tevdi edilmesi, bu makamdan beklenen semereyi tam olarak vermemekte olduğu tecrübelerle tahakkuk etmiş bulunduğundan müddeiumumiliğin müstakil bir müddeiumumilik ihdası ve bu müddeiumuminin de aza derecesinde olarak Büyük Millet Meclisince intihabı muvafık olacağı düşünöldü.

3 - Bunlardan başka kadroda bazı ufak değişiklikler de yapıldı.

4 - Dairelerde müzakere nı sabı bulunmadığı zamanlarda aza noksanının, Şûrayi Devlet muavinleriyle ikmal edilmesi, intihab ve tanzifleri Büyük Millet Meclisine aid olan idarî ve kazâî

bir vazifenin, intihabları bu şekilde olmayan ve kanun nazarımda böyle bir salâhiyeti kazanmamış olan memurlara gördürölmesi demek olacağından bir dairedeki aza boşluğunun diğ er bir daire azası ile doldurulması muvafık olacağı düşünöldü.

5 - İhtilâf mahkemesi teşkilâtına aid müstakil bir kanun lâyihası tanzim edilerek Heyeti umumiyyeye sevk edilmiş olduğu için encümeni ihtilâfa dair olan madde tayıyedildi.

6 - İdarî dava açılması için muayyen bulunan 60 günlük mühletin 90 güne çıkarılması esas itibar ile muvafık olmakla beraber tekaüd kanunu hükümlerine göre tahsis edilecek maaşların veya verilecek ikramiyelerin miktarına veya hesabına karşı açılacak davalar için bu müddetin uzatılması.

7 - Şûrayi devlet kararlarının dahi, Temyiz mahkemesi kararlarında olduğu gibi neşredilmesi muvafık görülerek bu yolda bir madde ilâve edilmiştir.

8 - Şûrayi devlet kararları, bütçe harici sarfiyatı istilzam eylediği hallerde Büyük Millet Meclisinden tahsisat istenilmesini ifade eden bir madde ilâve edilmesi kararlaştırıldı.

Yüksek Reisliğ e takdim olunur.

Da. En. Rs. N.	Da. En. Rs. V.	M. M.
Tekirdağ	Tekirdağ	Çanakkale
F. Öztrak	F. Öztrak	Ş. Yaşın
Kâtib		
Mardin		
Edib Ergin	İ. U. Aykurt	R. Kaplan
H. Onaran	F. Güvendiren	H. Ergeneli
Atıf Tüzün	İ. Kemal Alpars	Zeki Soydemir
Nakiye Elgün	E. Özoğuz	Emrullah Barkan
E. Tuncel	M. A. Yürüker	Z. Durukan
Galib Pekel	Hürrem Ergun	Behçet Günay
Muhittin Dinçsoy		R. Vardar

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/185

Karar No. 30

18 - V - 1938

Yüksek Reisliğe

Şûrayı devletçe hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetinin kararı üzerine Başvekâletin 14 - V - 1935 tarih ve 6/1441 sayılı tezkeresile Büyük Meclise sunulan Şûrayı devlet kanunu lâyihası, Adliye encümenine tevdi olunmakla Dahiliye encümeninin lâyihadaki tadilatı ve esbabı mucibe mazbata-sile birlikte Şûrayı devlet reisi Reşad Mimaroglu ile bazı celselere iştirak eden Deavi dairesi reisi Saffet Tuncay huzurlarile lâyiha tedkik olundu :

Teşkilâtı esasıye kanununun 51 nci maddesinde vazifesinin ana hatları tesbit olunmak suretile teşkil edileceği tasrih kılınmış olan Şûrayı devlet 3 teğrinisani 1341 tarih ve 669 sayılı kanunla teşekkül etmiş ve 2 ağustos 1931 tarih ve 1859 sayılı kanunla da bazı tadiller yapılmışsa da Şûrayı devlet vezâifinin ve bilhassa idarî davaların çoğalmasa ve mahiyetleri itibarile ehemmiyet iktisab etmesinden dolayı bu teşekkülden beklenen faydayı tam olarak temin etmek için hem teşkilâtı genişletmek ve hem de vazifeleri daha açık ve gümüllü surette göstermek ve idarî davaların tedkik ve muhakeme usullerini emsali memleketlerde olduğu gibi ilmî ve hukukî prensiplere istinad ettirerek tasrih etmek üzere yeni bir kanun tanzim edilmesine lüzum ve ihtiyaç bulunduğunu encümenimiz takdir ve tasvib ederek ve düşünce ile Hükümetçe hazırlanan lâyihayı esas itibarile kabul etmiştir.

Encümenimiz tedkikatını, Dahiliye encümeninin tadillerle kabul ve ihzar ettiği lâyihayı esas tutarak icra etmiş ve bu suretle vücade getirdiği lâyiha prensib itibarile gerek Dahiliye encümeninin hazırladığı lâyiha ve gerek Hükümetin noktai nazarile tam bir mutabakat arzettekte olup esaslı bir değişiklik hâsıl olmamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu zamanında mevcud olan Şûrayı devlet teşkilâtı meşrutiyetin ilânından sonra memurin muhakemelerine bakan mahkeme teşkilâtı ilga olunduktan sonra da muayyen bazı vazifelerden başka Hükümetin istişarî bir meclisi halinde iken Devletin idarî faaliyetlerini kazâi murakabe altına alan idarî kaza mefhumu

memleketimize Cümhuriyetle beraber girmiş ve bahsi geçen Teşkilâtı esasıye kanununun 51 nci maddesile idarî davalara bakmak usulü kabul olunarak bu mühim vazife Şûrayı devlete tevdi olunmuştur.

Cümhuriyete kadar Devletin idarî icraatından dolayı Hükümet hiç bir mahkeme huzurunda hesap vermek mecburiyetinde bulunmamakta ve kendisinin icra ettiği keñdi kararlarının kanun ve nizamlara uygunsuzluğu halinde eşhasa karşı mesuliyet tanımayan metafizik bir varlık halinde idi.

Eski siyasî rejimlerde izahı kabil olabilecek bu halin demokrasî ve hukuk fikirlerine ve kanunun hâkimiyeti prensibine dayanan Cümhuriyet idaresinde yer alamayacağından bu vaziyet Cümhuriyetle beraber değişmiştir.

Umumî, hayatın siyasî, iktisadî ve içtimâî safhalarının hukuk kaideleri içinde yürümesini âmir bir (Hukuk devleti) ayartan teşkilâtı esasıye kanunumuz, kanun hâkimiyeti prensibinin teminatından biri olan idarî kaza sistemini de tesis etmiş ve zikri geçen 669 sayılı kanunla da bu husus tahakkuk sahasına geçmiştir. Böylece Devlet artık metafizik bir varlık olmaktan çıkararak hukukî bir realite haline gelmiştir.

Devlet şûrasının yüksek bir idare mahkemesi sıfat ve salâhiyetile mücehhez olarak teşkili çok yakın bir hâdise olduğu cihetle bu müessesenin kuruluşu, faaliyeti müesseseye aid kanunî mevzuat bakımından zamanla tekâmüle muhtaç bir çok cihetleri bulunacağını tabî görmek icab eder.

Bizdeki Devlet şûrası teşkilâtı ana hatları itibarile Fransadaki mümasil müesseseye benzenmektedir. Halbuki Fransada bu müessesenin yüz otuz seneyi geçen bir tarihi ve mazisi olmakla beraber müstakil idare mahkemesi olarak teşkilâtı daha sonralardaki tarihe tesadüf eder. Bu memlekette Devletin hukuk kaidelerine tâbi olmayarak hükümranlık haklarını haiz müstakil bir mevcudiyet olduğu halindeki kanaat ve kuv-

vetli tarihî anane idarî kaza sisteminin kuruluşundan sonra da uzun müddet yaşamıştır. Fakat Cümhuriyet rejimine ve demokrasi idealile kanunun hâkimiyeti esası ile telif edilemeyecek olan bu eski anane uzun bir ilim ve teşri faaliyeti ve bil-hassa Devlet şûrasındaki hâkimlerin ve Hükûmet komiserlerinin metotlu çalışmaları sayesinde zamanla kuvvetini kaybetmiş ve bu gün hemen tamamen silinmek üzere bulunmuştur. Bu çalışma neticesi olarak Fransada amme hukuku sahasına dahil olan meseleler hususî hakların iştigal mevzuu olan meselelerden tamamen farklı olduğunu ortaya koymuş ve hususî hukuk formüllerine sığmayan bu meselelerin halline yarayacak yeni hukukî mefhumlar meydana çıkmıştır.

Ayrı bir bilgi ve ihtisas ve büsbütün başka bir görüş tarzı istiyen idare hukukunun yeni esasları aynı zamanda adli kaza haricinde bir idarî kazanım lüzumunu isbat edecek bir delil mahiyetini arz etmiştir.

Memleketimizde arzedildiği gibi henüz pek yeni olan idarî kaza sahasında istikrar bulmuş kazaî karar ve içtihadlar mahdud olmakla beraber bu müesseseyi tekâmüle doğru götüren esaslı gayretler de olmuştur. Ezcümle Büyük Meclis (Devlet şûrasının Deavi dairesi, kazaî vazife gören müstakil mahkeme sıfat ve salâhiyetile mücehhezdir) diye ittihaz ettiği 12 nisan 1934 tarih ve 803 sayılı karar bu tekâmül seyrinde mühim bir merhale teşkil eder.

Bu lâyiha ile de aşağıda izah edileceği üzere Fransadaki Hükûmet komiserine mütenazır olan müddeiumumilik teşkilâtında müddeiumumilerin vazifelerini ifa tarzı hakkındaki kayidler Devlet şûrasına ve Umumî heyete ve Dava dairelerine vazife tevdi ve bunların faaliyet tarzları hakkındaki hükümler ve usulî kaideler merî kanuna nisbetle ihtiyaçları karşılayacak daha rasyonel esasları ihtiva etmek suretile müesseseyi mütakâmil bir hale çıkaracak mahiyettedir.

Lâyihanın 25 nci maddesinin (actes de gouvernement) denilen Hükûmet tasarruflarının kazaî murakabe dışında kalmasını gösteren hükmile 33 ve 34 ncü maddelerdeki tafsilâtile mucib sebepleri aşağıda arzedilecek hükümler bu lâyihanın Devlet şûrası müessesesinden beklenen maksada uygun faydalar temin edecek imkânların lâyihada derpiş edildiğini gösterir.

Encümenimizce hazırlanan 75 maddelik lâyiha dokuz fasıl üzerine ayrılmıştır.

Fasıllara ve maddelere müteallik değişikliklerle lâyihaya konan hükümler hakkında Encümen düşünceleri ve bunların mucib sebepleri şunlardır :

Teşkilâta aid ve on maddeden ibaret birinci fasılda Encümenimiz üçü idarî ve ikisi kazaî işlere bakan beş daireye, ihşaî malûmata müstenid verilen izahlardan mülhem olarak mevdu vazifelerin arzasız görülmesi ve yürütülmesi için ve gerek dava daireleri azası hakkında bu lâyiha ile tesbit edilen hususî vasıflar itibarile ve gerek herhangi bir mazeret sebeble bir kaç azanın bulunmaması ihtimali derpiş edilerek Temyiz mahkemesinde olduğu gibi fazla beş azanın bulunması zarurî görülerek aza adedi yirmi beşe çıkarılmıştır.

Devlet şûrası reis ve daire reislerle azaları için kanunda tesbit edilen vasıf ve şartlar Teşkilâtı esasıye kanununa uygun olarak merî kanunda yazılı olanlara vekillik, umumî müfettişlik, elçilik ve ordu müfettişliği etmiş olanların da ilâvesi muvafık görülmüş ve Temyiz mahkemesi reis ve azalarının da Devlet şûrasına alınabilmelerini vuzuhla ifade edecek kayid konmuştur.

Büyük Meclisçe açık bulunan Devlet şûrası rüesa ve azası için seçimde kolaylık temini maksadile Başvekâletten beş mislinden az olmamak üzere bir namzed listesi tertibi üçüncü maddeye yazılmış ve Umumî Heyete namzedleri arzedecek olan Adliye ve Dahiliye encümenlerinden müteşekkil encümenin bu liste ile mukayyed olmadığı da maddede tasrih kılınmıştır.

Merî kanunda aza sıfat ve salâhiyetini haiz olan başkâtibin bu unvanla Büyük Meclisçe intihab edilmesi tatbikatta bazı lüzum ve zaruretlere göre bu vazifenin başka bir azaya verilmesini imkânsız bıraktığından unvanı, umumî kâtib olarak lâyihada kabul edilen bu vazifenin azadan birine tevdiine Devlet şûrası reisinin salâhiyetli olması musib görülmüş ve dördüncü madde bu suretle kaleme alınmıştır. Aynı zamanda umumî kâtibin göreceği idarî işlerle yazı işlerine bakmak vazifesi göz önünde tutularak bu vazifeyi ifa eden azanın idarî ve kazaî daireler mesaisine iştirak edemeyeceği ve yalnız Devlet şûrası umumî heyetine dahil olabileceği tasrih kılınmıştır.

Beşinci maddede müddeiumumilik vazifesini göreceklere başmuavin veya muavinler arasından millî irade ile tayin olunacakları ve bu vazifeyi icra ederken hiç bir makamın emir ve nezareti altında olmayarak mütalealarını kanunların

icablarına göre tayin edecekleri açıkça yazılmıştır. Uzun münkaşalarla müzakere edilen bu maddede ekseriyetle kabul edilen bu şekil, müddeiumumilerin adli teşkilâta benzemiyen bir usul ile her birinin tedkik edeceği iş hakkında kanun hükümlerine göre serbestçe mütalealarını beyan etmesi ve müteaddid olması zarurî olan müddeiumumiler arasında bir teselsül ve vazife bakımından merbutiyet bulunmaması esası kabul edilmiş ve böylece idarî kaza işlerinde kanun hükümlerine ve idarî mülâhazalara ve dava dairelerinin müsamil hâdiselerdeki kararlarına göre istikrar temin edecek içtihadların vücut bulmasına âmil olacakları mülâhazasına istinad etmiştir.

Devlet şûrası teşkilâtı arasında bulunan idare encümeninin vazifeleri yedinci maddede gösterilmiş ve sekizinci maddede başmuavin, muavin ve mülâzimlerin haiz olmaları lâzımgelen vasıf ve şartlar ve intihab usulü ve ikinci sınıf mülâzimler hakkındaki müsabaka imtihanı şeraiti yazılmıştır.

Devlet şûrası reisinin azayı dairelere ayırması ve lüzumunda değiştirmesi heyetlerden noksan olduğu takdirde başka dairelerden alınacak aza ile tamamlaması salâhiyeti onuncu maddede gösterilmiş dava daireleri için kazaî vazifeleri göz önünde tutularak bu dairelerde vazife göreceklere hukuk fakültelerile Siyasal bilgiler okulu mezunlarından olması kaydı maddeye konmuştur.

İkinci fasıl : Bu fasılda Devlet şûrasının idarî kazaî vazifeleri ana hatları Teşkilâtı esasîye kanununda tesbit edilen şekilde umumî olarak dört bendde gösterilmiştir.

Üçüncü fasıl : Bu fasıl Devlet şûrasının idarî işlerini gören ve lâyiha ile birinci, ikinci ve üçüncü olarak ad verilen dairelerin ayrı ayrı vazifelerini tesbit etmektedir.

İdarî vazifelere bakan Devlet şûrası dairelerinin şimdiye kadar olduğu gibi Dahiliye encümenince de ipka edilen tanzimat, Mülkiye ve Maliye daireleri suretindeki unvanlar her ne kadar gördükleri vazifeye göre bir ad sayılabilirse de her daireye mevdu olan vazifeler taşıdıkları unvan ile tam olarak ifade edilmediği gibi kazaî vazife gören dairelerin işleri itibarile ikiden az olmaları mümkün bulunmadığından bunların numara ile birbirinden ayırmaları zarureti karşısında encümenimiz idarî ve kazaî vazife gören Devlet şûrasının ayrıldığı beş daireden her birinin numara sırası takib edilerek unvan alma-

larını muvafık görmüş ve lâyihayı ona göre tertib etmiştir.

Eski Tanzimat dairesi mukabili olan birinci dairenin vazifesi 13 ncü maddede sıra ile gösterildikten sonra diğer idarî dairelerin vazifesi dışında kalan bütün işlerin de bu dairede görüleceği tasrih edilerek gerek lâyhada tesbit edilemeyen ve gerekse bundan böyle Devlet şûrasının idarî kısmında bakılması her hangi bir kanunla gösterilecek olan işler hakkında bu dairenin tedkik salâhiyeti kabul edilmiş olmaktadır.

On dördüncü maddede eski mülkiye dairesine karşılık sayılacak ikinci dairenin vazifeleri altı bendde tadad olunmuştur. Bu dairede görülecek işler arasında istişarî mahiyetteki tedkikattan başka inzibatî cezalara ve memurun muhakematı kanunu hükümlerine göre memurların dereceleri itibarile memurlar hakkında yapılan takib ve tahkik üzerine son tahkikatın açılması kararı karşılığı sayılan lüzumu muhakeme kararile ikinci derecede itirazın lüzum ve menî muhakeme kararlarını tedkik salâhiyeti dahi bu daireye mevdu vazifelerdendir.

İdarî dairelerin üçüncüsü olan eski maliye dairesine tekabül eden dairenin vazifeleri de 15 nei maddede gösterilmiştir. Devlet şûrasınca istişarî mahiyette tedkik olunacak işlerin merî kanunda olduğu gibi yalnız Başvekâletten havale edileceği ve verilecek kararın da aynı makama bildirileceği lâyihanın 16 ncı maddesinde tasrih kılınmıştır.

İdarî dairelerde içtima ve müzakere nisabı 17 nei maddede gösterilmiştir. Encümenimiz bu hükmün sarîh olarak kanunda yer almasını lüzumlu görmüş ve beş zattan az bir heyetin hiç bir işi tedkik ve müzakere edememesi hususunu temin etmiştir.

Dördüncü fasıl : Devlet şûrası umumî heyetinin teşekkül sureti ve vazifelerinden bahistir.

Devlet şûrası umumî heyeti reisi ile daire reisleri ve bütün aza ile kâtibi umumilik vazifesini gören azanın da iştirakile teşekkül edeceği 18 nei maddede yazılmış ve bu heyetin vazifesi de 19 ncü maddede sayılmıştır.

Devlet şûrası umumî heyetinden idarî davaya mevzu olabilecek bir hususun müzakeresinde dava daireleri reis ve azalarının bu müzakerede bulunamayacakları 21 nei maddede tasrih olunmuştur. Filhakika alâkalıların şahısları dahi muayyen olan ve Hükümetçe Devlet şûrasının mü-

taleası sorulan her hangi bir iş hakkında umumî heyette verilecek kararın Hükûmetçe kabul edilerek bu dairede ittihaz olunacak karar veya icraattan hukuku muhtel veya menfaati haleldar olanların idarî dava açmak hakları olacağına nazaran bu davayı rüyete salâhiyetli olan bir heyetin bundan evvel aynı işin istişarî mahiyette olsa da tedkik ve müzakeresinde bulunarak reyini verdikten sonra mahkeme sıfatile o işin alâkalının açtığı dava üzerine tedkik ile vereceği karar mahkemelerde aranılan bitarafılık esasına uygun olamayacağından bu işlerde dava daireleri reis ve azalarının umumî heyet müzakeresinde bulunmalarını idarî kazanın teminatı bakımından lüzumlu ve zarurî görülmüştür. Bununla beraber alâkalıların şahısları muayyen olmayan ve bir kanun veya her hangi bir mukavele hükmünün mana ve maksadının tayini ve o babda mütalea sorulması için Hükûmetçe Devlet şûrasına havale ve umumî heyette müzakere edilen işin geniş bir ihtimalle ileride hakikî veya hükmî bir şahsın hukuk ve menfaatine dokunarak idarî dava açabileceği mülâhazasıle dava daireleri reis ve azalarının Devlet şûrası umum heyetinde mutlak olarak bulunmamaları doğru görülmeyerek derpiş edilen maksadın işin mahiyeti ve alâkalıların şahasiyetlerinin malûm bulunması gibi idarî davaya mevzu olabileceği takdir edilen işler için bu hükmün konmuş olduğu aşıkâr olduğundan tatbikatta bu maksad dairesinde işlerin görüleceği şübhesiz telâkki edilmiştir.

Beşinci fasıl : - İdarî davalara aid hükümleri ihtiva etmektedir.

İdarî davalara girecek olan Devlet şûrasının dördüncü ve beşinci dairelerine kendilerine mevdu vazife itibarile müstakil mahkeme sıfat ve salâhiyetini haiz oldukları 22 nci maddede tesbit edilmiş ve bu suretle Büyük Meclisin 803 sayılı kararile izhar ettiği telâkkisi bu kanunda açıkça gösterilmiştir.

Lâyihanın 23 ncü maddesinde dava dairelerinde Hükûmet idarî fiil ve hareketlerinden dolayı hukuku muhtel veya menfaati haleldar olanların açmağa salâhiyetleri olan idarî davalarla umumî hizmetlerin ifası için akdolunan mukavelelerden dolayı âkidler arasındaki ihtilâfın ve idarî kaza salâhiyetini haiz merciler arasında vazife ve salâhiyetten doğan ihtilâfların açılacak idarî dava ile rüyet ve hallolunacağı gösterilmiş ve 24 ncü maddede dahi temyiz yolile Devlet şû-

rası dava dairelerine arzedilecek işler tesbit olunmuştur.

Lâyihanın 25 nci maddesinde siyasi maslahat icabı olarak yapılan Hükûmet tasarruflarının idarî davaya merdi olamayacağı hakkındaki hüküm encüemnce esas itibarile lüzumlu ve zarurî görülmekle beraber bunu ifade edecek kanun metninin tesbiti uzun müzakere ve münakaşaları mucib olmuş ve Başbakan vekili, Dahiliye vekili Şükrü Kayanın huzurile yapılan müzakerede Dahiliye encümeninin buna müteallik 31 nci maddesinin yazılış tarzı değiştirilerek tertib olunan şekilde madde kaleme alınmıştır.

Yukarıda da bahsolunduğu üzere Hükûmetin (actes de gouvernement) denilen tasarruflarının tadad ve tesbitine imkân olmayıp hâdisata ve zamana göre halin icablarını nazara alarak Hükûmetin ittihaz ettiği kararlar ve icra ettikleri bir takım tasarrufların idarî davaya mevzu olmaması zarurî ve tabii olmakla Devlet şûrasında açılmış olan bir davanın bu mahiyette olup olmadığının tayini ancak takdirî bir mesele olup bunun da dava dairelerince yapılacak tedkikat üzerine ittihaz edecekleri karar ile hallolunması lâzımgelir. Şu kadar ki açılan idarî bir davaya karşı Hükûmetin bu hükme dayanarak dermeyer edeceği defi üzerine dava daireleri umumî heyetince bu bapta karar verileceği ve eğer davayı görmeğe salâhiyetli olduğuna karar verilirse Başvekâletçe bu kararın bir ay içinde merci tayini hakkındaki usullere göre salâhiyetli heyette işin tedkiki istenebileceği yolunda kabul edilen usul ile hem idarî otoriteyi mahfuz tutmuş ve hem de ferdlerin hukuku teminat altında bulundurulmuştur.

26 nci maddede idarî davalara bakan dördüncü ve beşinci dairelerin vazifesi ayrılarak gösterilmiş ancak iki daireye gelen işlerin arasında muvazenesizlik görüldüğü takdirde Devlet şûrası reisinin bir daireye mevdu işlerin bir kısmını diğer daireye verebilmek salâhiyeti maddeye kaydolunmuştur.

Altıncı fasıl : Dava daireleri umumî heyetine aid hükümlerden bahis bulunmaktadır.

Dava daireleri umumî heyeti dördüncü ve beşinci dairelerin birleşerek Devlet şûrasının reisiği altında teşekkül edeceği içtima nisabının on bir olduğu ve kararların mutlak ekseriyetle verileceği yazılmış ve umumî heyette Devlet şûrası reisi ile dava dairelerinin görecekları lü-

zum üzerine havale veya müddeimuminin bu heyette görülmesini isteyecekleri işlerin görüleceği 28 nci maddede gösterilmiştir.

Dava daireleri umumî heyette görülecek işlerin nelerden ibaret bulunduğunun maddede sayılması lüzumu hakkında (Salâh Yargı, Sadettin Ferid Talay, Hasan Hayri Tan ve Refik İnce) nin tekliflerine karşı tadadım imkânsızlığından ve davanın ehemmiyetini Şûra reisi ve dava dairesi takdir etmekle beraber müddeimuminin de talep etmek salâhiyeti kabul edildiğine göre maddenin yazılan şekilde kabulüne encümenince ekseriyetle karar verilmiştir.

Bu maddede Devlet şûrası reisi tarafından dava dairelerinden birine havale edilen bir işin geri alınmış Umumî Heyete verilemeyeceği tasrih olunmuştur. Bu kayıpla Umumî Heyette rüyeti lâzımgelen bir mesele hakkında havale edilen dairenin Umumî Heyete havaleye ve müddeimuminin de Umumî Heyette görülmesini talebe salâhiyeti olduğundan reisin önceden Umumî Heyete havale etmediği bir işi geri almağa salâhiyeti olmasında bir fayda mülâhaza edilmemiştir.

Yedinci fasıl: idarî davalarda muhakeme usulünü göstermektedir.

Adli davalarda olduğu gibi idarî davaların da arzuhal ile açılması usulü kabul olunmuş ve arzuhalin tedkikatı kolaylaştırmak ve müddeti içinde verilip verilmediğini anlamak üzere ne gibi kayıdleri ihtiva edeceği 30 ncu maddede açıkça tesbit edilmiştir.

Dava arzuhallerinin alâkalılar için kolaylık olmak üzere buldukları reyin en büyük mülkiye âmirine ve yabancı memleketlerde de elçilik ve konsolosluklara verilebilmenin caiz olacağı da kabul olunmuştur.

Kazayı kâmil ve iptal davalarında davaya mevzu olan karar ve fiillerin tefhim veya tebliğ veya icra edilmek suretile ittila hâsıl edildiği tarihten itibaren «altmış gün» içinde açılacağı idarî kaza salâhiyetini haiz mercilerden çıkan kararlara karşı temyiz yolile Şûrayı devlete vâki olacak müracaatlar için de yine tefhim ve tebliğden itibaren altmış gün içinde olması tasvib edilmiştir.

Dahiliye encümenince lâyihanın 43 ncu maddesinin son fıkrasına konan hüküm Encümenimizce tayyedilmiştir. Fakat kanunlarının hükümlerine göre tahsis edilecek maaş ve verilecek ikramiyeler için hesabta yapılmış olan bir yanlışlığın tashih ve muamelenin ıslahını her zaman

istemek mümkün olduğundan bunlar için beş senelik ayrı müddet kabulüne mahal olmadığı ve tashih ve ıslah talebinin önce bir idarî dava mevzu olmayıb bu talebin reddi hakkında bir karar verilirse ona karşı bir idarî dava açabileceği mülâhazası bu fıkranın tayyine sebep olmuştur.

Ferdlerin idarî karar ve fiillere karşı dava açmak salâhiyetlerini kullanabilmeleri için alâkalı oldukları işler hakkında bir karar vermek için idarî mercilere vukubulacak müracaatları üzerine dört ay içinde o makamların bir karar ittilah etmeleri ve bu müddette karar verilmişse müracaat edilmiş sayılarak dava açmak müddetine dört ayın inkızası tarihi başlangıç sayılacağı 33 ncu maddede tesbit edilmiştir.

34 ncu madde ile de yine halk menfaatine uygun bir hüküm kabul edilmiştir. İdarî davaya mevzu olabilecek her hangi bir karar veya idarî muamelenin dava açmak müddeti içinde ve fakat dava açılmazdan önce bu karar veya muamelelerin değiştirilmesinin alâkalı tarafından istenebileceği ve bu suretle vaki olacak müracaatların dava açmak müddetini durdurabileceği gösterilmiştir. Bununla dava açmağa ve onun neticesini beklemeye mahal kalmadan müttehiz karar veya yapılan bir muameleden hukukunun muhtel olduğunu veya menfaatinin ihlâl edildiğini gören bir şahsın kararı veren veya muameleyi yapan idarî mercie müracaatla o karar veya muameleyi kaldırmağa yahud düzeltmeğe imkân elde etmiş oluyor ve aynı zamanda bu müracaatla dava açmak için muayyen müddeti de durdurduğundan müracaati kabul olunmadığı veya dört ay içinde hiç cevap verilmeyerek hükmen reddilmiş sayıldığı halde idarî dava açmak hakkını kaybetmemiş olmaktadır.

Temyiz yolile Devlet şûrasına vukubulacak müracaatlarda, müracaata esas olan karar idarî kaza salâhiyetini haiz bir merciden sadır olmasına göre alâkalı tarafından diğer idarî karar ve fiiller gibi Devlet şûrasına dava açmadan temyiz olunacak işin düzeltilmesi imkânı olamayacağından 34 ncu madde hükmünün temyiz yolile vukubulacak müracaatlarda tatbik olunamayacağı maddenin son fıkrasına kaydedilmiştir.

Müddet meselesinin esaslı ve kolaylıklı surette temin ve tedkikine medar olmak üzere dava arzuhallerinin verildiği mercilerce deftere kaydedildiğini arzuhale de işaret edilmesi 35 ncu maddede tesbit edilmiştir.

İdarî davalar arzuhal ile açılacağına ve arzuların de davacılar için kolaylık olmak üzere buldukları yerin en büyük mülkiye âmirine ve yabancı memleketlerde elçilik ve konsolosluklara vermeleri lâyihada kabul edildiğine göre dava açma müddetinin alâkalının bulunduğu yerin uzaklığı nazara alınarak ve diğer müddete tâbi işlerde de bir hakkın ziyana meydan vermiyecek kayıtlar düşünülmesi olduğundan mühletlerin uzatılabileceği hakkındaki Dahiliye encümeninin koyduğu 44 nci madde encümenimizce çıkarılmıştır.

Temyiz müddetinin inkizasından sonra temyiz hakkının düşmesi, şu kadar ki taraflardan birinin müddeti içinde temyize müracaat ettiği takdirde diğer tarafın müddet geçmiş olsa bile temyiz yolile dava edebileceği hakkındaki 36 ncı madde Dahiliye encümeninin 45 nci maddesine mukabil olarak lâyihaya konmuştur.

37 nci maddede tahrirî tebligat esasına göre lâyiha teatisi hakkındaki hükümler gösterilmiştir.

Bu maddede lâyiha cevabının on beş gün içinde verilmesi mecburiyeti tasrih kılınmış ve yalnız resen görülecek lüzum veya tarafların talebile bu müddetin uzatılabilmesi esası kabul edilmek suretile mazeret ve zaruret halleri nazarı dikate alınmıştır.

Dahiliye encümeninin lâyihanın 46 ncı maddesinde müddetleri içinde cevap verilmediği takdirde diğer tarafın talebile veya gıyaben karar verileceğine dair olan hüküm; itiraz kabiliyeti olan gıyabî karar vermek umumî hükümlerde de cari olmadığından Hukuk muhakemeleri usulü kanununun olduğu gibi gıyab kararı verilerek bir tebliğat yapılması idarî davaların mahiyetine göre lüzumsuz olmakla beraber dava daireleri rüyet ettikleri davaları tarafların arzuhal, lâyiha ve cevap lâyihasıyla bağlı kalmıyarak resen de her türlü tedkik ve tahkika salâhiyetleri bulunduğundan gıyab tâbirinin lâyihadan kaldırılmasına encümende (Fuad Sirmen, Ali Rıza Türel, Hasan Ferid Perkerin) hilâfi reylerine karşı ekseriyetle karar vermiştir.

Temyizen görülen davalarda arzuhalin tebliği ile cevabı alındıktan sonra başkaca lâyiha teatisine dava dairesi lüzum olmadığına karar vererek işi tedkik edeceği hakkında 37 nci maddenin son fıkrası olarak konan hüküm; temyiz yolile Devlet şûrasına müracaat olunan işler idarî kaza salâhi-

yetini haiz mercilerden geçerek incelenmiş olmak itibarile encümenince isabetli görülmüştür. Lâyihalar verildikten veya bunun için müddet geçtikten sonra evrakın müddeiumumiliğe tevdi ve müddeiumumî mütaleasını bildirdikten sonra başmuavin veya muavin yahud mülâzimlerden biri tarafından dava evrakı telhis edilerek dosyada tedkikat yapılab netice hakkında bir rapor hazırlamak üzere azadan birine havale olunacağı lâyihanın 38 ve 39 ncü maddelerinde gösterilmiştir.

Dava evrakı hulâsa edildikten sonra dosyanın tedkiki işinin muavin veya mülâzimlere de verilebileceği 39 ncü maddenin sonuna konan bir hükümle kabul edilmişse de bu hüküm zaruret sayılabilecek hallere karşı konan bir tedbir olub asıl maksadın muavin veya mülâzimler tarafından dava evrakı hulâsa edildikten sonra dosyanın bir aza tarafından tedkik edilerek raporunun yazılması olub dava dairelerinde işlerin esaslı ve lâ-yikli bakılması ancak bu tarzda muamelenin cereyanile mümkün olabileceği tabiidir.

İdarî davalara bakan dava daireleriyle, dava daireleri umumî heyetinde tedkikatın evrak üzerinde cereyanı asıl olub daire veya umumî heyet göreceği lüzum üzerine veya müddeiumumi ile taraflardan birinin talebile duruşma yapılması da 43 ncü maddede kabul edilmiştir.

Taraflardan birinin talebile duruşma yapılması alâkahıllar lehine bir teminat olacağı mülâhazasıyla encümen bunu (Tevfik Arıcan, Fuad Sirmen, Sadettin Ferid Talay, Abdülhak Ferrat, Hasan Ferid Perker, Atıf Akgüç) ün reylerine karşı ekseriyetle kabul etmiştir.

Duruşmalı işlerde yeni delil serdedilmemek üzere lâyihalarda dermeyan olunan esbab ve delâilin izah ve münakaşa edileceği ve davetiye gönderilerek duruşma günü haberdar edilerek taraflardan hiç biri gelmezse evrak üzerine tedkikat yapılacağı bir taraf gelirse onun dinlenmesiyle iktifa olunacağı ve huzuru meşhud olan müddeiumuminin mütaleasının tarafların izahlarından sonra beyan edileceği usulü kaide olarak 43 ncü maddede tasrih edilmiştir.

Tebligat işleriyle hâkimin bakmaktan memnuiyeti, reddi, keşif, istiktab ve yazı ve mühür tedkik ve tatbiki ve buna mümasil ehli vukufa yaptırılacak tedkikat ve üçüncü şahısların davaya müdahalesi ve adli müzaheret hallerile duruşma esnasında sükûnu bozan taraflar hakkında yapılacak inzibatî muameleler için hukuk usulü mu-

hakemeleri kanununun umumî hükümlerinin tatbik edileceği 44 ncü maddede gösterilmiştir.

Kararların tefhim ve tebliği 45 nci maddede tasrih olunmuştur. İlâmların eşhassa buldukları yerin en büyük mülkiye âmirleri vasıtasile tebliğ olunacağı maddeye işaret edilmiştir.

Temyizen tedkik olunan işlerde bozma sebepleri üç bendde tesbit olunmuştur.

Temyiz yolile vaki olan müracaatlar üzerine dava dairelerinin veya Umumî heyetin bozma kararı verdiği takdirde işin mahiyetine göre karar bozulan daireye evrakı iade edebileceği gibi esas hakkında da karar vermeğe salâhiyetli olduğu 46 ncı maddede gösterilmek suretile büyük bir kolaylık temin edilmiştir.

Sekizinci fasıl : Devlet şûrası dava daireleri kararlarına karşı kanun yollarını göstermektedir.

Merî kanunda bir eksiklik olmak üzere görülmekte olan bu cihet lâyhada derpiş edilmiştir. Lâyhanın 48 nci maddesinde muhakemenin iadesi sebepleri hukuk usulü muhakemeleri kanununa mütenazır olarak o kanundaki iki sebepten başkası olduğu gibi kabul edilmek suretile altı bendde tadad olunmuştur.

Muhakemenin iadesi talebinin mutlak olarak icrayı tehir etmeyeceği ve ancak teminat alınmak suretile icranın tehirine karar verilebileceği de umumî hükümlere göre lâyhaya kaydolunmuştur.

49 ncü maddede muhakemenin iadesi için muayyen sebeblere göre ayrı olan müddetler hukuk usulü muhakemeleri kanununda olduğu gibi kabul edilmiş ve ancak kıyas yolile mezkûr kanunun buna dair hükmü tatbik edileceği yazılmıştır.

Diğer bir kanun yolu olarak da kararın tashihi istenilebileceği kabul edilerek bunun sebepleri ve şartları 50 nci maddede gösterilmiştir.

51 nci maddede muhakemenin iadesi ve kararın tashihi taleplerinin karar veren daire veya umumî heyete verilecek arzuhalle istenileceği ve kanunî sebepler mevcut olduğu takdirde tebligat yapılarak davanın rüyet olunacağı ve kanunî sebeblere dayanmayan taleplerin reddine karar verileceği maddede tavih kılınmıştır.

Muhakemenin iadesi ve bilhassa kararın tashihi taleplerini mutazammın arzuhalin tedkik olunarak kanunî sebeplerin mevcut olup olmadığının anlaşılması keyfiyeti müddet veya muha-

kemenin iadesinde iadeye esas olabilecek ilâm ve sair vesaiğin mevcut olup olmadığı hususlarına taallûk edebileceği, yoksa kararın tashihi içinde usul ve kanuna muhalif olmak gibi tashih sebebinin ancak diğer tarafa da tebligat yapıldıktan sonra da heyetçe tedkik ve tezekkür olunmak suretile karara bağlanması lâzımgeleceği tabii olduğundan iade ve tashih sebeplerinin varid görülmiyerek reddedileceği hakkındaki hükmün başkaca tavihi lâzımgeleceği hakkında azadan bazıları tarafından ileri sürülen mütalea keyfiyetin izah olunduğu veğhile sarahati karşısında lüzum olmadığı neticesine varılmıştır.

Dava daireleri kararlarının müphem olması veya mütenakıs fıkraları havi bulunması isim, sıfat ve hesap yanlışlıkları bulunması hallerinde bu kararların tavihi veya tenakuzun refi yahud hatanın düzeltilmesi talep olunabileceği ve böyle talep vukuunda yapılacak muamele hukuk usulü muhakemelerindeki umumî hükümlere mütenazır olarak 52 nci maddede yazılmıştır.

Devlet şûrası dava daireleri ilâmlarının icra ve iflâs kanununun umumî hükümleri dairesinde infaz olunacağı da bu yolda yazılan 56 ncı maddede gösterilmiştir.

Müteferrik hükümlerden bahsolunan 9 ncü fasılda adli mahkemelerde olduğu gibi Devlet şûrası için de senede bir buçuk ay tatil kabul edilmiş ve acele işler hakkında vazife görmek üzere idarî dairelerle dava dairelerinden birer dairenin tatil esnasında çalışmaları 57 nci maddede tesbit edilmiştir.

Devlet şûrası kanununun tatbiki suretine ve çalışma tarzının tanzimine dair bir nizamname yapılması da lâyhada gösterilmiştir.

Devlet şûrası kadrosu bu lâyiha ile kabul edilen vezaifin ifasına müsaîd olacak şekilde bağlı cetvelde gösterilmiştir.

Encümenimize sebepleri yukarıda izah edilen değişiklik ve ilâvelerle hazırlanan lâyiha teşkilâta mütedair hükümleri ihtiva etmesi hasebile Bütçe encümenine havale buyurulmak üzere Yüksek Resliğe sunulur.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Erzurum
M. Çağrı	Salâh Yargı	F. Sirmen
Antalya	Bursa	Kayseri
T. N. Arman	Atrf Akgüç	Reşid Özsoy

Balkesir	Erzincan	Kayseri
O. Niyazi Bureu	A. Fırat	H. F. Perker
Kocaeli	Konya	İçel
Ragıp Akça	R. Türel	H. Ongun
Bursa	Antalya	Kocaeli
S. F. Talay	N. Aksoy	H. Hayri Tan
Ankara		
M. Ökmen		

Bu kanunda muhalif kaldığım esaslar şunlardır :

1 - Her memur hayatını kanunların çizdiği yolda temini kendisine vazife sayar. İdarede müratebe usulü memurun çalışma ve ümid kapısıdır. Devlet şûrasına, Teşkilâtı esasiyenin saydığı vasıfları haiz zevatı seçtikten sonra bir daire reisliği boşalmca, onun yerine Şûrada adedi yirmiye varan azadan birini ve yahud Devlet şûrası reisliği boşalmca buraya mevcut beş reisten birini tayin etmeyibde Şûra müessesesinin ruhuna vakıf bulunmayan hariçten herhangi birini intihab etmek Devlet şûrası azalarına verdiğimiz evsaf ve her memurun kanunlardan beklediği adalet ihtiyacile telif edilemez ve bir müessesenin ahenkli olması lâzım ruhuna uygun düşmez. Binaenaleyh (Daire reisliklerine azadan, Devlet şûrası reisliğine daire reislerinden biri seçilir) fıkrasının (3) ncü maddeye ilâvesini teklif ederim.

2 - Umumî kâtibin vazifesi mütemadiyen evrak ile meşğul olmaktır ve haddizatında reisin namına iş görmek itibarile adeta onun maiyeti gibidir. Fransada bu iş baş muavinlerden biri tarafından görülür.

Devlet şûrasına aza seçilen ve nefsinde kazaî ve adlî salâhiyet toplanan ve asla maiyet sayılması kabil olmayan bir zatı kâtibliğe oturtub bunu Umumî Heyetten maada hiç bir dairede çalıştırmamak, bir defa o zatın Devlet idaresin-

deki ihtisas ve imtiyazından istifade etmemek ve melekesini kalem mesaisi içinde öldürmek ve diğer taraftan da teşkilâtı esasiyenin bir Devlet şûrası azasına verdiği salâhiyeti tahdid etmek olur. Binaenaleyh dördüncü maddenin birinci fıkrasının (Devlet şûrası azası evsafını haiz ve reisin inha ve Baş vekilin tasvib ve Reiscüm-hurun tasdikile tayin edilecek bir zat umumî kâtiblik vazifesini görür) şeklinde tadilini ve üçüncü fıkranın tayyını teklif ederim.

3 - İdarî kazanın adlî kazadan farkı, idare muamelâtını tedkik ve muhakeme edecek olan bu hâkimlerin yalnız metinlerle değil, idare mekanizmasının icab ettirdiği ahval ve esbab ile de menüs olmalarında ve binaenaleyh kararlarında ahvale vukuf melekesinin kendilerine verdiği takdir salâhiyetini kullanabilmelerindedir. Halbuki, bu kanuna göre aza mülâzimliğe Şûraya giren bir mülâzimin derece derece muavin, baş muavin ve nihayet Devlet şûrasına aza olması imkân dahiline giriyor,, mektebden çıktuktan sonra bir kaza, bir vilâyet, ve bir merkez faaliyetine asla iştirak etmemiş ve bu müesseseler hakkındaki malûmatı heb nazarı kalmış bir Şûracının bunlarda tahaddüs eden efal ve icraat hakkındaki kararı yanlış olmaya çok namzeddir. Bu sebeble evvelce Hükûmet tarafından teklif ve sonra geri alınan lâyihanın (8) nci maddesi veçhile bu lâyihanın (6) ncı maddesine (Baş muavin ve muavinler derecelerine göre valilik, kaymakamlık ve mektubeuluk vazifesine tayin ve bir müddet sonra Şûra vazifelerine iade edilirler) fıkrasının ilâvesini teklif ederim, esasen Fransada da bu suretle tabikat, mantıkî sebeplerin ve icabların ifadesidir.

Manisa mebusu
Rfik İnce

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 12
Esas No. 1/185

9 - XII - 1938

Yüksek Reisliğe

Şûrayı devlet teşkilât ve vazifeleri hakkında olup Başvekâletin 14 - V - 1935 tarih ve 6/1441 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan ve Dahiliye, Adliye encümenlerinin mazbatalarile birlikte Encümenimize verilen kanun lâyihası Şûrayı devlet reisi Reşad Mimaroglu ile, Maliye vekâleti namına Bütçe ve Malî kontrol umum müdürü Hulûsi Aykend hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu :

Hükûmetin esbabı mucibesinde ve Encümenlerin mazbatalarında tafsilen ve Encümenimizde de şifahen izah edildiği veçhile memlekette her sahada vücutta gelen umumî inkişafın tabii bir neticesi olarak Şûrayı devletin bünyesinde de bir kısım boşluklar ve ihtiyaçlar hâsıl olmuş ve bunları karşılamak üzere işbu kanun lâyihasının hazırlandığı anlaşılmış olmakla lâyiha esas itibarile Encümenimizce de kabul edilmiştir.

Lâyihayı son müzakere eden Adliye encümeni metni ile Hükûmetin mutabık olduğu anlaşıldığından Encümenimizce bu metin müzakereye esas tutulmuştur.

Lâyiha, hakikî ihtiyaçlara ve istatistiklere müsteniden beş daire olarak kabul eylediği Şûra daireleri arasında vazife taksimi yapmakta ve dairelerdeki mesainin her hangi bir sebeble inkıtaa uğramaması mülâhazasile hâsıl olacak boşlukları doldurmak üzere yedek aza ihdas ve bu gün birisi müretteb olarak çalışmakta olan Deavi dairelerini munhasıran kendi vazifelerine hasır mesai etmelerini temin için müstakil iki daire olarak kabul etmekte ve Deavi dairelerinde müstakillen rey ve mütalea beyan edecek olan müddeiumumilerin muavinler arasından irade ile tayinini ve adedlerini ihtiyaç halinde tezyidine cevaz vermekle beraber, en az beş zat olarak kabul etmekte ve bu suretle müddeiumumilik teşkilâtını takviye etmekte ve muhakeme usulünde verilen kararlara karşı alâkalıların tekrar şûraya müracaatle tashihi karar talep edebilmeleri ve alâkalılara her davada şifahî mürafaa isteyebilmek hakkını tanınması gibi bu günküne nazaran daha

ziyade teminat bahşeden usul ve kaideler vazeylemiş ve nihayet bu müesseseyi elaman itibarile de takviye eylemiş bulunmaktadır.

Encümenimiz lâyihanın kabul eylediği bu esasları olduğu gibi muhafaza etmekle beraber maddeler üzerinde lüzum gördüğü bazı değişiklikler yapmıştır.

Bu lâyiha ile Şûrayı devlet beş daireye ayrılmış ve birden beşe kadar numara alarak dairelerin bu numaralarla tevsimi esası kabul edilmiştir. Lâyihanın muhtelif maddelerinde işaret edilen bu taksimin teşkilâtın ana maddesi olan birinci maddede zikrini faydalı bulan Encümenimiz birinci maddeyi bu esas dairesinde tadil eylemiş ve sebebi Şûrayı devlet kadrosunu tesbit eden 6 ncı maddenin esbabı mucibesi sırasında izah edileceği üzere aza adedini yirmi beşten yirmi üçe indirmiştir.

Devlet şûrası reis ve azalıklarına seçilecek kimseler arasında ordu müfettişleri de bulunmakta ise de ordu müfettişliğinden ayrılmış olan zatların yaş haddini doldurmuş olacakları tabii bulunacağından ekseriya bunların azalığa seçilmeleri mümkün olamayacaktır. Bu hükümle ordunun yüksek rütbelerini ihraz eden ve kendilerinden bu vadede de istifade olunması melhuz bulunan zatların intihabları maksut olduğu nazara alınarak bunu ifade eder bir surette maddeye ikinci fıkra ilâve edilmiş ve diğer fıkra numaraları buna göre düzeltilmek ve bazı tertib değişikliği yapılmak suretile ikinci madde yeniden yazılmıştır.

Birinci, ikinci ve üçüncü dairelerdeki aza noksanını tamamlamak hususunda icabında umumî kâtibden istifade edilmesini faideli bulan encümenimiz dördüncü maddenin son fıkrasında Umumî kâtibin yalnız dördüncü ve beşinci dairelerle bu dairelerin umumî heyetine iştirak etmeyeceği ni ifade etmek suretile bu noktaya işaret etmiştir.

Müddeiumumiler kendilerine tevdi edilen işlerde kanunî mütalealarını vukuf ve ihata ile bil-

direcek derecede evsafa haiz olmaları tabii olduğundan bunların başmuavin veya birinci sınıf muavinler arasından intihabını ve müddeimummilerin münhasıran kanunî mütalealarını dermeyen ederken tamamile serbest olub hiç bir makamın emrine tâbi olmadıklarını ancak bu serbestliğin şûranın idarî zabtû rabtû ile alâkası bulunmadığını iltibasa mahal kalmamak üzere metinde tebarüz ettirmeği de faydeli bulan encümenimiz beşinci maddeyi bu noktaları aydınlatacak surette yeniden yazmıştır.

Altıncı madde muhteviyatı lâyihaya bağlı kadro cetvelinde müfredatı gösterilmiş ve bu da 59 ncu maddede işaret edilmiş olduğundan mükerrer olan 6 ncı madde kaldırılarak yerine 59 ncu madde aynen alınmış ve buna bağlı kadro cetvelinde de şu şekilde değişiklik yapılmıştır: Lâyiha Dahiliye encümeninde müzakere edilirken kadroda Hükümet teklifine bazı ilâveler yapılmıştır. Maliye vekâleti bu ilâvelerin istilzam eylediği fazlalığı varidat fazlasile karşılayabileceğini beyan ederek muvafakatini bildirmiş ise de Adliye encümeninin hazırladığı metne göre kadronun bir mikdar daha tevsi edildiği görülmüş ve bu suretle bütçeye daha senevî 26 000 liralık bir masraf ilâvesi karşısında kalmıştır.

Encümenimiz bir taraftan bu müessesenin iyi işleyebilmesini ve esbabı mucibelerde izah edildiği ve hile son senelerde mühim miktarda çoğalan işlerin sürüncemede kalmamasını temin zaruretini, diğer taraftan da malî imkânları gözönünde tutarak yeniden incelemelerde bulunmuş ve Adliye encümeninin ilâve eylediği beş yedek azayı üçe indirerek bunlardan birisinin umumî kâtibliğe, ikisinin de en ziyade işi olan dördüncü ve beşinci dairelere ilâvesini ve teşkilâtın, diğer kademelerinde aded itibarile değil derece itibarile bazı değişiklikler yapılmasını muvafık görmüş ve bu suretle işlerin görülmesi zarureti ile malî imkânları telif eylemeği düşünmüş ve kadroyu buna göre yeniden tanzim eylemiştir.

İdare encümenine umumî kâtibden gayri azanın kura ile seçilmesi ve kâtiblerin intihabının da bu encümence yapılması faydeli görüldüğünden yedinci ve sekizinci maddeler bu esasa göre yeniden yazılmıştır.

9 ncu maddede reis vekilliğini yapacak reis reislîğe intihab itibarile en kıdemlisi olacağı tasrih edilmiş ve lâyihada daima bu esas gözetile-

rek icab eden maddelerde bu hususa işaret edilmiştir.

12 nci madde birinci maddeye alındığından tayıyılmıştır.

13, 14 ve 15 nci maddeler tertibe aid değişikliklerle yeniden yazılmıştır.

17 nci madde, idarî dairelerin noksan azasını tamamlamak hususunda umumî kâtibden de istifade edileceğine dair bir kayid ilâvesi, 18 nci madde şekle aid bir değişiklik yapılmak ve 19 ncu madde, (A) ve (B) fıkralarındaki hususatı umumî heyetin ikinci derece olmak üzere tedkik edeceği işaret edilmek ve tertibe aid bazı değişiklik yapılmak suretile kabul edilmiştir.

21 nci maddede Devlet şûrası umumî heyetin de memurların muhakemesine ve inzibatî cezaya aid işler müzakere edilirken önce bu işler hakkında rey vermiş olanlarla idarî davaya mevzu olabileceği anlaşılan işlerde dava daireleri reis ve azalarının bulunmaması esas kabul edilmiştir. 29 azadan ibaret olan umumî heyetten bu suretle on ikisi hariç kalma ve ayrıca, bir, iki azanın bulunmaması hallerinde bu kabil işleri rüyet edecek umumî heyetin toplanması zamana mütevakıf ve işlerin uzamasını intae edeceği düşünülerek bu gibi ahvalde müzakere nisabının on dört olarak kabulünü encümenimiz faydeli görmüş ve mezkûr maddeye buna dair bir fıkra ilâve eylemiştir.

22 nci madde birinci maddeye göre tadil edilerek kabul edilmiştir. 23 ncu maddenin (B) fıkrası maksadı daha açık ifade eden bir şekle konulmuş ve 24 ncu maddede tertibe aid bir değişiklik yapılmıştır.

Siyasî maslahat icabı olarak yapılan Hükümet tasarruflarının idarî davaya mevzu olamayacaklarını ifade eden 25 nci madde ihtiva eylediği hükmün ehemmiyeti itibarile Hükümetçe bir kere daha tedkik edilmek üzere bu lâyihadan çıkarılması istenmiş ve icab ederse ayrı bir lâyiha halinde Meclise sevkedileceği ifade edilmiş olmakla encümenimizce yerinde görülen bu talep kabul edilmiş ve mezkûr madde lâyihadan çıkarılmıştır.

27 nci maddede yazı değişikliği yapılmış ve 29 ncu maddeye Dava daireleri umumî heyeti noksanının ne suretle tamamlanacağına dair bir kayid ilâve edilmiştir.

Dava daireleri iki müstakil daire halinde iş göreceğinden bu dairelerden aynı mahiyetteki işlere müteallik mütebayın kararlar çıkması müm-

kün olmakla Temyiz mahkemesinde olduğu gibi bir içtihadı tevhid makamının ihdasına zaruret olduğu encümenimizce nazarı itibare alınarak bunu temin için lâyihaya yeniden bir madde ilâve edilmiş ve numara teselsülü itibarile bu madde lâyihamızın 28 nei maddesini teşkil etmiştir.

Dava dairelerinde müddeiumumilik dava hakkındaki mütaleasını bildirdikten sonra muavin veya mülâzımlardan biri tarafından dava evrakının hulâsa edileceği ve bundan sonra da azadan biri tarafından dosya tedkik edilerek bir rapor hazırlayacağı yazılı olup bu hulâsanın neye yarayacağı düşünülmüş ve alman izahatta kayidlerin tesisine medarı olacağı ifade edilmiş olmakla bu muamelenin idareten yaptırılabilceği düşünülerek bu kayidin kanun metninden çıkarılmasına ve bu maddenin sonunda aza tarafından yapılacak raporun muavin veya mülâzımlara da yaptırılmasını tecviz eder bir hüküm mevcut olup halbuki muavin ve mülâzımların rapor tanzim edebilmeleri ancak aza yardım suretinde olabileceğine ve raporun tanzimi vazifesi aslen azaya aid bulunmasına binaen maddenin bu maksadı ifade eder şekilde yazılmasına karar verilmiş ve o şekilde 39 neu madde yeniden yazılmıştır.

41 nei maddede vüzuhi temin eder şekilde bir ibare değişikliği yapılmış ve 47 nei maddenin (B) fıkrasındaki nizamname kaydi kanun kelimesinde mündemiç bulunduğundan çıkarılmıştır.

Evvelce usulî tebliğata aid merasim yapılmış olduğundan muhakemenin iadesi için kanunî

sebebler mevcut olduğu takdirde yapılacak tebliğatın bir defaya munhasır olması encümenimizce muvafık görülerek 51 nei maddenin ikinci fıkrasına bu kayid ilâve edilmiş ve 58 nei maddede bir yazı değişikliği yapılmıştır.

Kanunun neşri tarihinde muavin ve mülâzımlıklarda bulunan fakat 8 nei maddede gösterilen yüksek mekteplerden mezun olmayanların mükteseb haklarını mahfuz bulundurmaları encümenimiz madelete uygun gördüğünden muvakkat birinci madde ile bunu temin etmiştir.

Lâyihanın diğer maddeleri Adliye encümeni metni dairesinde aynen kabul edilmiştir. Bu esaslar dairesinde yeniden hazırlanan kanun lâyihası Umumî heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis	Reis V.	M. M.
Isparta	Kayseri	Trabzon
Mükerrem Ünsal	F. Baysal	R. Karadeniz
Kâtib		
İstanbul	Balıkesir	Çorum
F. Öymen	E. Adakan	E. Sabri Akgöl
Diyarbakır	Gaiz Anteb	İzmir
R. Bekit	A. H. Ayerdem	H. Çakır
Kırklareli	Kırşehir	Kocaeli
Ş. Ödül	M. Seyfeli	A. S. Akbaytuğan
Malatya	Manisa	Mardin
O. Taner	T. Türkoğlu	R. Erten
Muş	Ordu	Sivas
Ş. Ataman	H. Yalman	R. Başara
Tokad	Trabzon	Yozgad
S. Genca	Sırrı Day	Sungur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Şûrayi devlet kanunu lâyihası

Fasıl: 1

Şûrayi devletin teşekkülü

Merbutiyet ve heyetin adedi

MADDE 1 — Şûrayi devlet Başvekâlete merbut olup bir reisin idaresinde dörd daire reisi ile aza sıfat ve salâhiyetini haiz olan umumî kâtib de dahil olduğu halde, on yedi azadan mürekkeptir.

Yazı heyeti

MADDE 2 — Şûrayi devlet yazı heyeti Umumî kâtibin idaresi altında başmuavinlerle muavinlerden, mülâzımlardan ve kadro cetvelindeki kâtib ve memurlardan tereküb eder.

Heyetin intihab sureti

MADDE 3 — Şûrayi devletin reisi, daire reisleri, azaları ve umumî kâtibi dördüncü maddede gösterilen vasf ve şartları haiz zatlerden olmak üzere Büyük Millet Meclisince intihab olunurlar.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ
Şûrayi Devlet teşkilâtı ve vazifeleri hakkında kanun lâyihası

Birinci fasıl

Teşkilât

MADDE 1 — Şûrayi Devlet, Başvekâlete merbut ve bir reisin idaresinde beş daire reisile aza sıfat ve salâhiyetini haiz olan Umumî kâtib de dahil olduğu halde, yirmi bir azadan ve aza derecesinde bir müddeiumumiden mürekkeptir.

MADDE 2 — Şûrayi Devlet reisi; daire reisleri; azaları ve Umumî kâtib ile müddeiumumisi 3 ncü maddede gösterilen vasf ve şartları haiz zatlerden olmak üzere Büyük Millet Meclisi tarafından seçilir.

MADDE 3 — Şûrayi Devlet reisi, daire reisleri, azaları, Umumî kâtibi ve müddeiumumisi aşağıda yazılı vasıfları haiz olmak şarttır:

- 1 - Kırk yaşını bitirmiş olmak,
- 2 - Yüksek mekteplerden mezun bulunmak,
- 3 - : A - Müsteşarlıklarda veya valiliklerde bulunanlardan;

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet şûrası kanunu lâyihası

Birinci fasıl

Teşkilât

MADDE 1 — Devlet şûrası, bir reis ile beş daire reisi ve yirmi beş azadan mürekkebe ve Başvekâlete merbuttur.

Devlet şûrası, üçü idarî, ikisi kazaî işlere bakan beş daireye ayrılmıştır :

Her daire, bir reis ile dört azadan tereküb eder .

MADDE 2 — Devlet şûrası reisi, daire reisi ve azaları :

A - Yüksek mekteblerden mezun bulunan,

B - I) Vekillik, umumî müfettişlik, elçilik ve ordu müfettişliği etmiş,

2) Müsteşarlıklarda veya valiliklerde bulunmuş,

3) Temyiz mahkemesi reis veya azalıklarında bulunmuş yahud bu vazifelere kanunen istihkak kazanmış,

4) Vilâyetlerde en az üç sene memuriyette bulunduktan sonra, merkez daireleri umum müdürlüklerinde veya o derecedeki memuriyetlerde yahud hukuk müşavirliklerinde hizmet etmiş,

5) Devlet şûrası başmuavinliğinde en az üç yıl bulunmuş olan ilim, ihtisas ve tecrübeleriyle müttemeyyiz ve kırk yaşını bitirmiş zevat arasından Büyük Millet Meclisince seçilir.

MADDE 3 — Devlet şûrasına reis, daire reisi ve aza intihabı için yukarıki maddede yazılı vasıfları haiz olanlar arasından beş mislinden az olmamak üzere Başvekâletçe bir namzed listesi tertib olunur.

Büyük Millet Meclisi Adliye ve Dahiliye encümenleri, Adliye ve Dahiliye vekilleri huzurile

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet şûrası teşkilât ve vazifeleri hakkında kanun lâyihası

Birinci fasıl

Teşkilât

MADDE 1 — Devlet şûrası, bir reis ile beş daire reisi ve yirmi üç azadan mürekkebe olub Başvekâlete bağlıdır.

Devlet şûrası, birden beşe kadar numara alan ve bu numaralarla zikredilen beş daireye ayrılmıştır. Bunlardan birinci, ikinci ve üçüncü daireler birer reis ile dörder azadan tereküb eder ve idarî işlere bakar. Dördüncü ve beşinci daireler ise birer reis ile beşer azadan ibaret olub kazaî işlere bakar.

MADDE 2 — Devlet şûrası reisi, daire reisi ve azaları :

Yüksek mekteblerden mezun bulunubda kırk yaşını ikmal etmişlerden ;

1 - Vekillik, umumî müfettişlik, elçilik etmiş,

2 - Tümgeneral ve daha yüksek rütbeyi ihraz etmiş,

3 - Müsteşarlıklarda veya valiliklerde bulunmuş,

4 - Temyiz mahkemesi reis veya azalıklarında bulunmuş veyahud bu memuriyetlere kanunen istihkak kazanmış,

5 - Vilâyetlerde en az üç sene memuriyette bulunduktan sonra, merkez daireleri umum müdürlüklerinde veya o derecedeki memuriyetlerde yahud hukuk müşavirliklerinde hizmet etmiş,

6 - Devlet şûrası Başmuavinliğinde en az üç yıl bulunmuş,

ve ilim, ihtisas ve tecrübeleriyle temayüz etmiş zevat arasından Büyük Millet Meclisince seçilir.

MADDE 3 — Adliye encümeninin üçüncü maddesi aynen.

Hü.

Da. E.

Heyetin intihab şartları

MADDE 4 — Şûrayı devlet reisi, daire reisleri, azaları ve umumî kâtibi aşağıda yazılı vasıfları haiz bulunmak şarttır:

1 - Kırk yaşını bitirmiş olmak, 2 - Yüksek mekteplerden mezun bulunmak, 3 - Müsteşarlıklarda ve valiliklerde iyi hizmeti ve muvaffakiyeti görülmüş olmak, yahud kanunen Temyiz mahkemesi reisliklerine ve azalıklarına istihkak hâsıl etmiş zatlerden bulunmak, yahud evvelce vilâyetlerde en az üç sene memuriyette bulunmuş olan merkezî daireler umum müdürlerinden veya bu derecedeki erkândan, yahud Şûrayı devlet başmuavinlerinden bulunmak veya bulunmuş olmak.

Tayin ve alınma suretleri

MADDE 5 — Başmuavinler ve muavinler Şûrayı devlet reislik divanının intihabı ve reisin Başvekâlet vasıtasile inhası üzerine Reisi Cümhurun tasdikile ve diğer memurlar reislik divanının intihabı ile tayin olunurlar.

Başmuavin ve muavinlerle birinci sınıf mülâzimliklere ve diğer memurluklara bir derece aşırı sınıflarda ehil bulunamazsa, bunlar, diğer Devlet dairelerinden lâzımgelen vasıfları haiz olanlardan alınabilir.

Bunların tayin vasıfları

MADDE 6 — Başmuavin ve muavinlerle mülâzimlerin hukuk veya mülkiye mektebi mezunlarından olmaları şarttır.

İkinci sınıf mülâzimliklere bu mekteb mezunları arasından müsabaka imtihanı ile ehliyeti faik görülenler alınır

B - Temyiz mahkemesi reisi ve azalıklarına kanunen istihkak kazanmış olanlardan;

C - Vilâyetlerde, en az üç sene memuriyette bulunduktan sonra merkez daireleri umumî müdürlüklerinde hizmet etmiş olanlardan;

Ç - Şûrayı Devlet başmuavinliğinde bulunmuş olanlardan; iyi hizmeti ve muvaffakiyeti görülmüş olmak.

MADDE 4 — Müddeiumumiliğe bir başmuavin ile iki muavin verilir. Bunlar, hizmetlerinde iki sene çalıştırılır ve dairelerle heyet müzakerelerine iştirak ettirilmezler.

Müddeiumumî bulunmadığı veya bulunup da lüzum görüldüğü zamanlarda kendisine bu muavinler vekâlet eder.

MADDE 5 — Reislik divanı, Şûrayı devlet reisinin ve bulunmadığı zaman reise vekâlet eden zatin reisiği altında olmak üzere daire reislerle umumî kâtibten teşekkül eder. Ve reisin tevdi edeceği bütün idare işleri hakkında karar verir.

MADDE 6 — Şûrayı devlet encümeni, reis tarafından intihab olunan bir daire reisinin reisiği altında yine reis tarafından seçilen üç azadan ve umumî kâtibten tereküp eder.

Encümen, Şûrayı devlet memurlarının tayinleri ve bu memurlara aid inzibatî cezalar hakkında karar verir. Kararlar Şûrayı devlet reisinin tasdikile tamam olur.

Ad. E.

B. E.

toplanarak liste ile mukayyed olmaksızın açık bulunan yerler için üç misli namzed ayırır. Meclis Umumî Heyetince bu namzedler arasından seçim yapılır.

MADDE 4 — Devlet şûrası azası arasından Reisin seçeceği bir zat Umumî kâtiblik vazifesini görür.

Umumî kâtib, Reisin tevdi edeceği idarî işleri görür ve yazı işlerine bakar.

Umumî kâtib Devlet şûrası umumî heyetinden başka hiç bir dairenin ve dava daireleri umumî heyetinin müzakerelerine iştirak edemez.

MADDE 5 — Devlet şûrasında başmuavin veya muavinler arasından İcra Vekilleri Heyetince intihab ve millî irade ile tayin olunacak en az beş zat müddeiumumilik vazifesini görürler. Müddeiumumiler vazifelerinin icrasında hiç bir makamın emir ve nezareti altında olmayıp mütalealarını, kanunların icablarına uygun gördükleri şekilde beyan ederler.

MADDE 6 — Devlet şûrasında nizamname-de yazılı vazifeleri ifa etmek üzere, kadrosunda gösterilen başmuavinler ve muavinlerle mü-lâzimler ve kâtib ve sair memurlar bulunur.

MADDE 4 — Devlet şûrası azası arasından reisin seçeceği bir zat Umumî kâtiblik vazifesini görür.

Umumî kâtib reisin tevdi edeceği idarî işlere ve yazı işlerine bakar.

Umumî kâtib dördüncü ve beşinci dairelere ve dava daireleri umumî heyetine iştirak edemez.

MADDE 5 — Devlet şûrasında başmuavin veya birinci sınıf muavinler arasından, İcra Vekilleri Heyetince intihab ve millî irade ile tayin olunacak en az beş zat münhasıran müddeiumumilik vazifesini görürler. Her müddeiumumî kanunî mütaleasının dermeyanında tamamen serbest olub hiç bir makamın emrine tâbi değildir.

Hü.

Da. E.

Reislik divanı

MADDE 7 — Şûrayı devletın reislik divanı, Şûra reisinin ve bulunmadığı zaman reislik vekâleti eden zatin reisliği altında daire reislerinden ve umumî kâtible Şûra reisi tarafından her sene değiştirilen bir azadan mürekkeptir.

Divan, tam heyetile toplanabilir. İzin ve özür sebebiyle hazır bulunmayanların yerine usulen diğerleri geçer.

Divan beşinci maddede yazılı vazifesinden başka dahilî nizamnameye göre memurlara ve müstahdemlere ve sair işlere aid olarak reislik makamından verilen işler hakkında karar verir. Bundan başka divan Şûrayı devletın ikinci derecede inzibat komisyonu vazifesini dahi görür. Divanda, hakkında inzibatî muamele yapılacak memur Şûrayı devlete mensub ise bu memuru komisyona sevkeden daire reisi veya umumî kâtib hazır bulunamaz. Divanın kararları nisbî ekseriyetle verilir.

Şûrayı devletın kadrosu

MADDE 8 — Şûrayı devletın umumî kadrosu aşağıda gösterilmiştir

Sıfat	Aded	Derece
Reis	1	1
Daire reisleri	4	2
Aza	16	3
Umumî kâtib	1	3

Encümen reisi veya azasından biri tarafından sevk olunan işin müzakeresinde sevk eden zat bulunamaz. Bu takdirde reis tarafından temsil olunacak diğer bir daire reisi veya başka bir aza encümene dahil olur.

Encümen kararlarına karşı yapılan itirazlar, Şûrayı devlet umumî heyetince tetkik olunarak karara bağlanır.

MADDE 7 — Şûrayı devlet reisinin mezuniyeti veya mazereti veyahud reislik makamının inhilâli halinde, daire reislerinden Şûrayı devlete intihap itibarile en kıdemlisi ve kıdemde birlik halinde en yaşlısı reis vekillliğini yapar.

İdarî daireler reisliklerine dahi, bu usul dairesinde en kıdemli aza vekâlet eder.

MADDE 8 — Şûrayı devlet reisi; intihap edilen azaları dairelere tayin ve idarî daireler azalarını ihtiyaca göre tahvil eder.

A. E.

B. E.

MADDE 7 — Devlet şûrasında, biri dava dairesi reislerinden olmak üzere Reisin seçeceği iki daire reisile Umumî kâtibden terekküb eden bir İdare encümeni bulunur.

Encümene reislerin en kıdemlisi reislik eder. Encümen tam mevcudile toplanarak vazife görür.

Encümenin intihabı iki senede bir yenilenir.

İdare encümeni; başmuavin, muavin ve mülâzimlerin intihabını yapar, bütün memurlar hakkında inzibatî ceza tertib eder ve reisin tevdi edeceği başka işler hakkında da mütalea beyan eder.

İdare encümenine dahil zevattan birinin bulunmadığı zaman Devlet şûrası reisi tarafından tensib olunacak diğer bir daire reisi veya bir başka aza encümene dahil olur.

Inzibatî cezaya dair kararlar aleyhine alâkâlılar tarafından kararın kendilerine tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde Devlet şûrası umumî heyetine itiraz olunabilir.

MADDE 8 — Başmuavin ve muavinlerle mülâzimlerin Hukuk veya İktisad fakülteleri yahud Siyasal bilgiler okulu veya bunlara muadil olduğu Maarif vekâletince tasdik edilmiş olan yabancı memleket Fakülte ve Yüksek mektepleri mezunlarından olmaları şarttır.

İkinci sınıf mülâzimliklere, yukarıki fıkrada yazılı Fakülte ve Yüksek mekteb mezunlarından otuz yaşını geçmemiş olanlar arasında

MADDE 6 — Devlet şûrası teşkilât kadrosu bağlı cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 7 — Devlet şûrasında, biri dava dairesi reislerinden olmak üzere, kura ile seçilecek iki daire reisile Umumî kâtibden terekküb eden bir İdare encümeni bulunur.

Encümene, reislerin, reisiğe seçim itibarile en kıdemlisi reislik eder. Encümen tam mevcudile toplanarak vazife görür. Encümenin intihabı iki senede bir yenilenir.

İdare encümeni, başmuavin, muavin, mülâzim ve kâtiblerin intihabını yapar, bütün memurlar hakkında inzibatî ceza tertib eder ve reisin tevdi edeceği başka işler hakkında da mütalea beyan eder.

İdare encümenine dahil zevattan biri bulunmadığı zaman Devlet şûrası reisi tarafından tensib olunacak diğer bir daire reisi veya bir başka aza encümene dahil olur.

Inzibatî cezaya dair kararlar aleyhine alâkâlılar tarafından kararın kendilerine tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde Devlet şûrası umumî heyetine itiraz olunabilir.

MADDE 8 — Başmuavin ve muavinlerle mülâzimlerin Hukuk ve İktisad fakülteleri yahud Siyasal bilgiler okulu veya bunlara muadil olduğu Maarif vekâletince tasdik edilmiş olan yabancı memleket fakülte veya yüksek mektepleri mezunlarından olmaları şarttır.

İkinci sınıf mülâzimliklere yukarıki fıkrada yazılı fakülte veya yüksek mekteb mezunlarından otuz yaşını geçmemiş olanlar arasında açır

Hü.

Da. E.

Sıfat	Aded	Derece
Başmuavin	5	5
Birinci sınıf muavin	5	6
İkinci sınıf muavin	5	7
Üçüncü sınıf muavin	4	8
Birinci sınıf mülâzim	5	9
Sicil ve evrak memuru	1	9
İkinci sınıf mülâzımlar	9	10
A. Muhasibi ve mutemed	1	11
	57	
Harç memuru	1	12
Kütüpane memuru	1	12
Birinci sınıf kâtib	5	13
İkinci » »	10	14
Üçüncü » »	12	15
	86	
Müstahdemler		
Müvezzi	2	
Odacıbaşı	1	
Odacı	9	
	12	

Fasıl : 2

Şûrayı devletin daireleri ve heyetleri

Dairelerde aza adedi

MADDE 9 — Şûrayı devlet; yasa işleri, iç işleri, nafıa ve maliye ve iktisad işleri, dava namı ile dörd daireye ayrılır. Yasa işleriyle nafıa, maliye ve iktisad işleri daireleri bir reis ile ikişer azadan, iç işleri dairesi bir reis ile üç azadan ve dava dairesi bir reis ile dokuz azadan mürekkeptir.

Dava dairesinin şekli ve nisabı müzakeresi ve ilk tahkik komiteleri

MADDE 10 — Dava dairesi iki tâli heyet halinde çalışır. Her tâli heyet ayrıca hüküm verir. Daire reisi her iki tâli heyete de riyaset

MADDE 9 — Şûrayı devlet reisi ve daire reisleri her hangi bir işi azalardan, başmuavin veya muavinlerden yahud mülâzimlerden birine tetkik ve bir rapora raptettirebilirler. Bu usul Şûrayı devletin her kısmında caridir.

MADDE 10 — Şûrayı devletin kadrosu aşağıda gösterilmiştir:

Ad. E.

açılacak müsabaka imtihanında kazananlar tayin olunur.

Başmuavin ve muavinliklerle mülâzimliklere bu maddede yazılı vasıfları haiz Devlet şûrası reisi tarafından tasvib olunan başmuavin, muavin ve mülâzimlerin memuriyetleri Başvekâlete arz ve Reiscümhur tarafından tasdik olunur.

Mülâzimlerle kâtib ve sair memurların intihab ve tayinleri Devlet şûrası reisinin tasvibile olur.

MADDE 9 — Devlet şûrası reisinin mezuniyet veya mazereti yahud reislik makamının münhal bulunması hallerinde, daire reislerinden Devlet şûrasına intihab itibarile en kıdemlisi ve kıdemde birlik olduğu takdirde en yaşlısı reis vekilliğini yapar.

Daire reisliklerinde dahi bu usule göre azadan biri reise vekâlet eder.

MADDE 10 — Devlet şûrası reisi, azaları dairelere tefrik eder, ve bunları ihtiyaca göre değiştirir.

B. E.

lacak müsabaka imtihanında kazananlar tayin olunur.

Başmuavin ve muavinliklere bu maddede yazılı vasıfları haiz kimselerden Encümenince intihab olunur. Bu intihab Devlet şûrası reisi tarafından tasvib olunduktan sonra keyfiyet Başvekâlete inha ve memuriyetleri Reiscümhur tarafından tasdik olunur.

Mülâzimlerle kâtiblerin encümenince intihabından sonra memuriyetlerinin tasvibi, ücretlilerin intihab ve tayinleri Devlet şûrası reisine aiddir.

MADDE 9 — Devlet şûrası reisinin mezuniyet veya mazereti yahud reislik makamının münhal bulunması hallerinde, daire reislerinden, reisliğe intihab itibarile en kıdemlisi ve kıdemde birlik olduğu takdirde en yaşlısı reis vekilliğini yapar.

Daire reisliklerinde dahi bu usule göre azadan biri reise vekâlet eder.

MADDE 10 — Adliye encümeninin onuncu maddesi aynen

Hü.

edebilir. Tâli heyetlerden her hangi biri, azadan Şûrayi devlete intisab itibarile en kıdemlisi ve kıdemde müsavat halinde en yaşlısının reisliği altında toplanır. Dava tâli heyetlerinin müzakere nisabı beşer kişidir. Dairenin iki tâli heyeti üçer azadan mürekkeben teşekkül edecek üç tahkik komitesinden çıkan işleri görür.

Dava alenî heyeti

MADDE 11 — Şûrayi devlet dava alenî heyeti 11 kişi ile teşekkül eder. Bu heyete Şûrayi devlet reisi reislik etmediği zamanda başmuavinlerden en kıdemlisi dahi dahil olur. Bu halde alenî heyete dava dairesi reisi reislik eder.

İdarî dairelerin müzakere nisabı

MADDE 12 — İdarî dairelerin müzakere nisapları kendi müretteb adetleridir.

Da. E.

Memuriyet	Aded	Derece
Reis	1	1
Daire reisleri	5	2
Aza	20	3
Umumî kâtib	1	3
Müddeiumumi	1	3
Başmuavin	7	5
Birinci sınıf muavin	6	6
İkinci sınıf muavin	5	7
Üçüncü sınıf muavin	5	8
Birinci sınıf mülâzim	5	9
Sicil ve evrak müdürü	1	8
İkinci sınıf mülâzim	9	10
Daktilo kâtib [*]	2	10
Ayniyat muhasib ve mutemedi	1	11
Harç memuru	1	12
Kütüpane memuru [*]	1	12
Birinci sınıf kâtib	7	13
İkinci sınıf kâtib	10	14
Üçüncü sınıf kâtib	10	15

MADDE 11 — Başmuavinler ve muavinler, Şûrayi devlet reislik divanının intihabı ve reisin Başvekâlet vasıtasile inhası üzerine Reiscümhurun tasdikile ve diğer memurlar reislik divanının intihabı ile tayin olunurlar.

MADDE 12 — Başmuavin ve muavinlerle mülâzimlerin Hukuk veya Mülkiye mektebi mezunlarından olmaları şarttır.

İkinci sınıf mülâzimliklere bu mekteb mezunları arasında müsabaka imtihanı ile ehliyeti faik görülenler alınır.

[*] Ücretli olabilir.

Ad. E.

B. E.

Heyetlerde vuku bulacak noksan diğer dairelerden aza alınmak suretile tamamlanır. Ancak dava dairelerine önceden ayrılacak veya ihtiyaç üzerine yahud noksanı tamamlamak için verilecek azaların Hukuk fakültesi veya Siyasal bilgiler okulu mezunlarından olmaları şarttır.

İkinci fasıl

Vazife

MADDE 11 — Devlet şûrası:

A - Hükûmetçe ihzar ve tevdi olunacak kanun lâyihaları ve imtiyaz mukavele ve şartnameleri hakkında mütalea beyan ve nizamname lâyihalarını tedkik;

B - Kanunların ve nizamnamelerin gösterdiği işleri rüyet;

C - Hükûmet tarafından havale olunan her türlü meseleler hakkında mütalea beyan;

D - İdarî davaları rüyet ve halleder.

Üçüncü fasıl

İdarî dairelerin vazifeleri

MADDE 12 — Devlet şûrasının idarî işlere aid vazifeleri birinci, ikinci ve üçüncü dairelerde görülür.

İkinci fasıl

Vazife

MADDE 11 — Adliye encümeninin 11 nci maddesi aynen

Hü.

Da. E.

Şûrayı devlet umumî heyetinin şekli ve müzakere nisabı

MADDE 13 — Şûrayı devlet umumî heyeti, reis ve daire reislerle azalardan ve umumî kâtipten mürekkeptir. Müzakere nisabı heyetin yarısından bir fazlasıdır.

Umumî heyette hazır bulunamayacak kimseler

MADDE 14 — Umumî heyette, memur muhakemelerine ve inzibat işlerine aid müzakere-ler sırasında evvelce bu işlerin birinci derece müzakeresinde hazır bulunmuş olan iç işler daire-isi reisi ve azası hazır bulunamaz. Bu takdirde umumî heyet müzakere nisabı, mephus daire heyeti haricinde kalan umumî heyet sayısının yarısından bir fazlasıdır.

Aza noksanının ikmalî ve kararların verilmesi

MADDE 15 — Şûrayı devletin bilûmum daire ve talî heyetlerle dava alenî heyetinde müzakere nisaplarını başmuavinlerle birinci sınıf muavinler ikmal eder. Umumî heyette ve dava dairesile alenî heyetinde ve idarî dairelerde kararlar nisabî ekseriyetle verilir. İç işleri dairesinde reyler müsavi olursa makamı riyasetin başka dairelerden memur edeceği her hangi bir aza veya umumî kâtib iltihak ederek mesele hallolunur. Umumî heyette reyler müsavi olursa reisin bulunduğu tarafın reyi racih olur.

MADDE 13 — Şûrayı devlet yazı işleri, umumî kâtibin idaresi altında olarak, kadro cetvelindeki muavinler heyeti ve memurlar tarafından görülür.

İkinci fasıl

Şûrayı Devlet daireleri

MADDE 14 — Şûrayı devlet, aşağıda yazılı vazifeleri görür:

A - Hükümet tarafından tevdi olunacak kanun lâyihaları hakkında mütalea beyan ve nizamname lâyihalarını tetkik eder.

B - Kanunların ve nizamnamelerin gösterdiği işleri görür.

C - Hükümet tarafından havale olunan her türlü meseleler hakkında mütalea beyan eder.

Ç - İdarî davaları rüyet ve halleder.

MADDE 15 — Memurların muhakemelerine aid işler hariç olmak üzere Şûrayı devlette tetkik edilecek bütün idarî işler, Başvekâletten havale edilir. Ve bu işler hakkında ittihaz olunacak kararlar Başvekâlete bildirilir.

Ad. E.

B. E.

Üçüncü fasıl

İdarî dairelerin vazifeleri

MADDE 13 — Birinci daire:

A - Hükûmet tarafından ihzar ve tevdi edilen kanun lâyhalarını;

B - Nizamname lâyhalarını ve nizamnamelere aid tefsir taleblerini;

C - İdarî makamlar arasında vazife ve salâhiyetten doğan ihtilâfları tedkik etmek;

D - Diğer dairelerin vazifeleri dışında kalan işleri tedkik ve rüyet eder.

MADDE 14 — İkinci daire:

A - Maarif vekâletile Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinin alâkalı olduğu işleri;

B - Belediye kanunile Devlet şûrasına mevdu olubta idarî kazaya mevzu teşkil etmiyen hususları;

C - Vilâyetler idaresi kanunu mucibince Devlet şûrasına doğrudan doğruya veya itiraz yolu ile tevdi olunacak işleri;

D - Cemiyetlerin amme menfaatlerine hâdim cemiyetlerden sayılması için Hükûmete vaki olacak müracaatları tedkik eder.

E - Birinci derecede inzibatî ceza tayini Devlet şûrasına aid olan işler hakkında karar ittihazı;

F - Memurin muhakematı kanunu hükümlerine göre kararlar ita eder.

MADDE 15 — Üçüncü daire :

A - Malî ve iktisadî işlerle Gümrük ve inhisar işlerinin;

B - Nafia hizmetleri ve imtiyazlarla maden araması ve imtiyaza bağlanması ve maden imtiyazlarının fesih işlerini tedkik eder.

MADDE 12 — Birinci daire :

A - Hükûmet tarafından ihzar ve tevdi edilen kanun lâyhalarını;

B - Nizamname lâyhalarını ve nizamnamelere aid tefsir taleblerini;

C - İdarî makamlar arasında vazife ve salâhiyetten doğan ihtilâfları;

D - Diğer dairelerin vazifeleri dışında kalan işleri; tedkik ve rüyet eder.

MADDE 13 — İkinci daire:

A - Maarif vekâletile Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletlerinin alâkalı olduğu işler;

B - Belediye kanunile Devlet şûrasına mevdu olubta idarî kazaya mevzu teşkil etmeyen hususlar;

C - Vilâyetler idaresi kanunu mucibince Devlet şûrasına doğrudan doğruya veya itiraz yolu ile tevdi olunacak işler;

D - Cemiyetlerin amme menfaatlerine hâdim cemiyetlerden sayılması için Hükûmete vaki olacak müracaatlar;

E - Birinci derecede inzibatî ceza tayini Devlet şûrasına aid olan hususlar;

F - Memurin muhakematı kanununa tevfi kan tevdi olunacak işler; hakkında tedkikat icra eder ve kararlar verir.

MADDE 14 — Üçüncü daire:

A - Malî, iktisadî işlerle gümrük ve inhisar işlerini;

B - Nafia hizmetleri ve imtiyazlarla maden araması ve imtiyaza bağlanması ve maden imtiyazlarının fesih işlerini; tedkik eder.

Hü.

Reislerin yerine geçecekler

MADDE 16 — Şûrayı devlet reisi hangi sebeble olursa olsun bulunamazsa reislik vekâleti, daire reislerinden evvelen daire reisliği saniyen Şûrayı devlete intisab itibarile en kıdemlisi ve kıdemde birlik halinde en yaşlısı tarafından ifa olunur. Her dairede dahi kendi reisi bulunmadığı zaman bu daire azasından yukarıdaki usul dairesinde bir reis vekili yer tutar.

Fasıl : 3

Şûrayı devletin vazifeleri

Şûrayı devlet reisinin her daire ve heyetteki riyaset hakkı ve azanın dairelere tefriki

MADDE 17 — Şûrayı devlet reisi umumî heyette ve lüzum görürse idarî dairelerde ve dava dairesinin talî heyetlerinde riyaset vazifesi ifa eder. Bu halde dava dairesi talî heyetlerinden azadan en az kıdemlisi heyetten çıkar. Şûrayı devlet azalarının dairelere ayrılıbı memur edilmesi ve değiştirilmesi riyaset makama aittir.

Dava işlerinde Hükümet komiserleri

MADDE 18 — İdarî davaların muhakemelerinde mütaleaların söylemek üzere başmuavin veya muavinlerden lüzumu kadarı Hükümet komiserliği vazifesinin ifası için makamı riyasetce iki sene müddetle memur edilir. Müddetin hitamında bunların tekrar tayini caizdir. Ancak, bunların aza noksanının ikmali için daire ve heyetlere iltihakları caiz değildir.

Da. E.

MADDE 16 — Şûrayı devlet, Tanzimat, mülkiye, Maliye dairesi ile birinci ve ikinci Davası dairesine ayrılır.

Her daire, birer reis ile dörder azadan te-rekküp eder.

MADDE 17 — Tanzimat dairesinin vazifeleri şunlardır:

1 - Hükümet tarafından ihzar ve tevdi edilen kanun lâyhalarını tetkik etmek,

2 - Nizamname lâyhalarını tetkik ve tefsir etmek.

3 - Mülkiye ve Maliye dairesinin vazifeleri haricinde kalan işleri riyet etmek.

MADDE 18 — Mülkiye dairesinin vazifeleri şunlardır:

1 - Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti ile Maarif vekâletinin alâkalı olduğu işlerin tetkiki.

2 - Belediye kanunu ile Şûrayı Devlete mevdu işlerin tetkiki.

3 - Birinci derecede inzibatî ceza tayini Şûrayı Devlete mevdu olan işler hakkında karar ittihazi.

4 - Vilâyet idaresi kanunu mucibince vilâyet umumî meclisleri kararları ile idare heyetlerinin idarî kararlara karşı valiler tarafından yapılacak itirazların tetkiki.

5 - Cemiyetlerin amme menfaatlerine hâdim veya hayir cemiyetlerinden madud olduklarının kabulü için yapılacak müracaatların tetkiki.

6 - İdarî makamlar arasında vazife ve salâhiyetten doğan ihtilâfların halli.

Ad. E.

B. E.

MADDE 16 — Devlet şûrasınca istişarî mahiyette tedkik olunacak işler Başvekâletten havale edilir ve bunlar hakkında verilecek kararlar Başvekâlete bildirilir.

MADDE 15 — Adliye encümeninin 16 ncı maddesi aynen.

MADDE 17 — Devlet şûrası idarî dairelerinin içtima ve müzakere nisabı beştir. Noksan vukuunda diğer idarî dairelerden alınacak aza ile bu noksan tamamlanır.

MADDE 16 — Devlet şûrası idarî dairelerinin içtima ve müzakere nisabı beştir. Noksan vukuunda diğer idarî dairelerden alınacak aza ile ve icabında umumî kâtib ile de bu noksan tamamlanabilir.

Dördüncü fasıl

Devlet şûrası umumî heyeti

MADDE 18 — Devlet şûrası umumî heyeti reis ve daire reisleriyle azalardan ve umumî kâtibden tereküb eder.

Dördüncü fasıl

Devlet şûrası Umumî heyeti

MADDE 17 — Devlet şûrası Umumî heyeti reis ve daire reisleriyle azalardan (Umumî kâtib dahil) tereküb eder.

Hâ.

Şûrayı devletın alelûmum vazifeleri

MADDE 19 — Şûrayı devlet alelûmum aşâğıda yazılı vazifeleri görür:

A - Hükûmet tarafından ihzar ve tevdi olunacak kanun lâyhaları hakkında mütalea beyan ve bilûmum nizamname lâyhalarını tetkik eder,

B - Kanunlar ve nizamlar icabınca mevdu hususları rüyet eyler,

C - Hükûmetçe havale olunan her nevi meseleler hakkında mütalea beyan eder,

D - İdarî davaları fasleyler.

İdarî dairelerin işleri

MADDE 20 — İdarî dairelerin işleri şunlardır:

Yasa işleri dairesi - Şûrayı devlete tevdi olunacak kanun lâyhaları ile bilûmum nizamname lâyhalarının tetkik ve icabına göre tanzim ve tefsiri; Adliye, Hariciye, Millî Müdafaa vekâletlerinden malî ve iktisadî işlerden mada sevkolunacak hususatın tetkiki.

İç işleri dairesi - İç işleri, Maarif ve Sağlık vekâletlerini alâkadar eden işlerin tetkiki, Belediye kanunu ile Şûrayı devlete mevdu işlerin tetkiki ve umumî heyete arzı, memurın muhakemat kanunu mucibince memurların lüzum veya menî muhakemeliren karar verilmesi, memurın kanunu mucibince Şûrayı devlet memurları hakkında birinci derecede inzibatî ceza tayini, Şûrayı devlete mevdu olan sair inzibatî ceza tayini işleri hakkında dahi birinci derecede karar ittihazı, vilâyetler idaresi kanunu mucibince vilâyet meclisleri kararlarına karşı valiler tarafından vukubulacak itirazların tetkiki ve umumî heyete arzı, cemiyetlerin menafii umumiyeye hâdim olduklarının kabulü için vaki olacak müracaatların tetkikile umumî heyete arzı.

Maliye, Nafia ve iktisad işleri dairesi - Maliye, Nafia ve İktisad vekâletlerini alâkadar

Da. E.

7 - Memurın muhakematı hakkındaki kanun hükmlerine göre kararlar ittihazı.

MADDE 19 — Maliye dairesinin vazifeleri şunlardır:

1 - Malî, iktisadî işler ile gümrük ve inhisarlar işleri:

2 - Bütün nafia hizmetleri ve imtiyaz işleri.

MADDE 20 — Yukarıdaki maddelere göre idarî dairelerden birine aid olup ta bir kanun ile diğeri idarî daireye tevdi edilmiş olan işler o dairede rüyet edilir.

Ad. E.

MADDE 19 — Umumî heyet:

A - Hükümetçe ihzar ve tevdi olunacak kanun lâyhaları ve imtiyaz, mukavele ve şartnameleri;

B - Teşkilâtı esasiye kanununun 52 nci maddesinde yazılı nizamname lâyhaları ve tefsirleri hakkında mütalea beyan eder.

C - Hususî kanunlar Devlet şûrası umumî heyetinde görüleceği yazılı olan işleri görür.

B - Devlet şûrası reisinin veya aid olduğu vekâletin gördüğü lüzum üzerine sevkolunacak işleri tedkik eyler.

MADDE 20 — Umumî heyet, Devlet şûrası reisinin reisliği altında toplanır. Reis bulunmadığı takdirde daire reislerinin kıdemlisi vekâlet eder.

Umumî heyette içtima nisabı, Devlet şûrası daire reislerle umumî kâtib ve azanın sayısı yekûnunun yarısından bir fazlasıdır.

Kararlar, mevcut azanın ekseriyetile verilir. Tesavi vukuunda reisin bulunduğu tarafın reyini tercih olunur.

B. E.

MADDE 18 — Umumî heyet:

1 - İkinci derecede olmak üzere,

A - Hükümetçe ihzar ve tevdi olunacak kanun lâyhaları ve imtiyaz mukavele ve şartnameleri;

B - Teşkilâtı esasiye kanununun elli ikinci maddesinde yazılı nizamname lâyhalarını ve tefsirleri;

2 - Hususî kanunlarda Devlet şûrası Umumî heyetinde görüleceği yazılı olan işleri;

3 - Devlet şûrası reisinin veya aid olduğu vekâletin gördüğü lüzum üzerine sevkolunacak işleri;

tedkik, mütalea beyan veya karar ittihaz eyler.

MADDE 19 — Umumî heyet, Devlet şûrası reisinin reisliği altında toplanır. Reis bulunmadığı takdirde daire reislerinin, reisliğe seçimleri itibarile kıdemlisi vekâlet eder.

Umumî heyette içtima nisabı, Devlet şûrası daire reislerle umumî kâtib ve azanın sayısı yekûnunun yarısından bir fazlasıdır.

Kararlar, mevcut azanın ekseriyetile verilir. Tesavi vukuunda reisin bulunduğu tarafın reyini tercih olunur.

Hü.

eden işlerin tetkiki, nafıa işleri imtiyazlarının verilmesi hakkındaki evrakın tetkiki ve bunların umumî heyete arzı, muhasebei umumiye kanunu mucibince Şûrayı devlete muhavvel işlerin tetkiki ve umumî heyete konması.

Bu madde mucibince Şûrayı devlet idarî dairelerinden birine aid olupta bir kanun veya hususî bir nizamla diğer idarî daireye tevdi edilmiş olan işler o dairede rüyet olunur.

Umumî heyette tetkik edilecek işler

MADDE 21 — İdarî dairelerde görülen işlerden umumî heyette tetkiki iktıza edenler şunlardır:

1 - Kanun ve nizamname lâyhaları, 2 - Nafıa işleri imtiyazları ve bu imtiyazları mutazammın veya bunlara müteallik ihalelere aid mukavele ve şartname lâyhaları, 3 - Teşkilâtı esasîye kanununun 52 nci maddesi mucibince tevdi olunacak nizamnamelere müteallik tefsirler, 4 - Cemiyetlerin umumun menfaatlerine hâdim olup olmadıkları hakkında kararlar, 5 - Umumî heyette rüyeti kanunlar ve nizamlar icabından olan hususlar, 6 - Belediye kanunile Şûrayı devlete mevdu işler, 7 - Memurun kanunu mucibince Şûrayı devletce inzibatî ceza tayini icab eden memurlar hakkında İç işleri dairesince ittihaz olunacak kararlara karşı itirazların ikinci derecede tetkiki ve karara raptı, 8 - Vilâyetler idaresi kanunu mucibince vilâyet meclislerinin kararlarına karşı valiler tarafından vaki olacak itirazların tetkik ve karara raptı,

9 - Muhasebei umumiye kanunu mucibince Şûrayı devlete mevdu işler hakkında karar verilmesi,

10 - İdarî makamlar arasında vazife ve salâhiyetten doğan ihtilâfların halli,

11 - Şûrayı devlet reisinin veya aid olduğu vekâletin veya idarî dairelerin sevkine lüzum gösterdikleri sair meseleler.

İdarî işlere aid evrakın Başvekâlet makamı tarafından sevki lüzumu

MADDE 22 — Şûrayı devletçe tetkik ve tezekkür olunacak bütün idarî işler Başvekâletten

Da. E.

MADDE 21 — İdarî dairelerde müzakere nisabı, en az üçtür.

Mülkiye dairesinde, memurun muhakematına dair işlerin müzakeresinde nisap, mürettep adedin tamamıdır.

MADDE 22 — İdarî dairelerde cereyan eden müzakereler neticesinde tesavi vukuu veya

Ad. E.

B. E.

MADDE 21 — Umumî heyette memurların muhakemesine ve inzibatî cezaya aid işler müzakere edilirken, önce bu işler hakkında rey vermiş olanlarla Hükümetçe istişarî mahiyette mü-talea beyanı için, sevkolunup ta Devlet şûrası umumî heyetinde müzakere edilen ve idarî davaya mevzu olabilecek işlerde dava daireleri reis ve azaları bulunamazlar.

MADDE 20 — Ummî heyette memurların muhakemesine ve inzibatî cezaya aid işler müzakere edilirken, önce bu işler hakkında rey vermiş olanlarla Hükümetçe istişarî mahiyette mü-talea beyanı için sevkolunubda Devlet şûrası umumî heyetinde müzakere edilen ve idarî davaya mevzu olabileceği anlaşılan işlerde Dava daireleri reis ve azaları bulunamazlar. Bu takdirde müzakere nisabı hâsıl olmazsa heyet nihayet on dörtten eksik olmamak üzere toplanabilir.

Beşinci fasıl

İdarî davalar

MADDE 22 — İdarî davalar dördüncü ve beşinci dairelerde görülür. Bu daireler müstakil

Beşinci fasıl

İdarî davalar

MADDE 21 — İdarî davaları gören 4 nci ve 5 nci daireler müstakil mahkeme sıfat ve

Hü.

havale olunur ve bu bapta ittihaz olunacak kararlar Başvekâlete arz edilir.

Dava dairesinde görülecek işler

MADDE 23 — Aşağıdaki maddeler doğrudan doğruya ve katî surette Şûrayı devlet dava dairesince tetkik ve rüyet olunur:

A - Rüyeti adli mahkemelerin vazifesi haricinde bulunan meseleler hakkındaki idarî muameleler ve kararlardan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından ikame olunan davalar,

B - Umumî hizmetlerden birini ifa maksadı ile akteğilen mukavelelerden dolayı âkidler arasında tekevvün eden ihtilâflar,

C - Bir davanın halli için idarî karar ve muamelelerin manasımın tayini,

D - İdarî kararlar ve muameleler hakkında salâhiyet, şekil, esas ve maksad cihetlerinden birile kanuna ve nizama muhalefetlerinden dolayı fesih ve iptali için alâkadarlar tarafından açılacak idarî davalar.

MADDE 24 — Kanunların verdiği salâhiyete dayanarak memleketin iç ve dış siyasasını korumak maksadile yine mahsus kanununda Hükûmetin takdirine bırakılmış idarî muamele ve kararlar idarî dava mevzuu olamazlar.

Da. E.

Mülkiye dairesinde memurun muhakematına aid işlerin müzakeresi için mürettep adedi doldurmak zarureti halinde, o dairenin reisi, diğer idarî daireler azasından Şûrayı devlete ititihab sırasile en kıdemlisini müzakereye iştirake davet eder. İdarî dairelerde karar, mutlak ekseriyetle verilir.

Üçüncü fasıl

Şûrayı devlet umumî heyeti

MADDE 23 — Şûrayı devlet umumî heyeti, reis ve daire reisleri ile azalardan ve umumî kâtibten terekküp eder.

MADDE 24 — Umumî heyette, memurların muhakemesine ve inzibati cezaya aid işler müzakere edilirken, evelce bu işler hakkında birinci derecede rey vermiş olan daire reis ve azaları hazır bulunamaz.

Ad. E.

mahkeme sıfat ve salâhiyetini haizdir.

Dava dairelerinin içtima ve müzakere nisabı beştir. Noksan vukuunda onuncu maddeye göre muamele yapılır.

MADDE 23 — Kanunlarda ayrı bir idarî kaza mercii gösterilmemiş olan aşağıda yazılı hususlar doğrudan doğruya ve katği surette Devlet şûrası dava dairelerinde rüyet ve hallolunur.

A - Rüyeti adlî mahkemelerin vazifesi dışında bulunan meseleler hakkındaki idarî fiil ve kararlardan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından açılacak davalar;

B - Umumî hizmetlerden birini ifa maksadile aktedilen mukavelelerden dolayı âkidler arasında çıkan ihtilâflar;

C - İdarî fiil ve kararlar hakkında esas, maksad, salâhiyet ve şekil cihetlerinden birile kanunlara veya nizamnamelere aykırı olduklarından dolayı iptali için menfaatleri haleldar olanlar tarafından açılacak davalar;

D - İdarî kaza mercileri arasındaki vazife ve salâhiyet ihtilâfları.

MADDE 24 — Aşağıda yazılı hususlar, Devlet şûrası dava dairelerinde temyiz suretile katği olarak görülür ve karara bağlanır:

A - Bir idare heyetinden verilip mafevki idare heyetinden ikinci derecede kazaî surette tedkik olunarak verilen kararlar;

B - Vilâyet idare heyetlerinden verilen kazaî kararlar;

C - İdare heyetlerinden başka idarî mercilerden sadır olan kazaî kararlar;

D - İdarî meseleler hakkında hususî kanunlarla muayyen temyiz mercilerinden nihâî surette çıkan kazaî kararlar.

B. E.

salâhiyetini haizdir. Dava daireleri dördü aza ve biri reis olmak üzere beşer zatile toplanır ve müzakere eder. Noksan vukuunda onuncu maddeye göre muamele yapılır.

MADDE 22 — Kanunlarda ayrı bir idarî kaza mercii gösterilmemiş olan aşağıda yazılı hususlar doğrudan doğruya ve katği surette Devlet şûrası dava dairelerinde rüyet ve hallolunur :

A - Rüyeti adlî mahkemelerin vazifesi dışında bulunan meseleler hakkındaki idarî fiil ve kararlardan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından açılacak davalar ;

B - Amme kanunlarına istinaden amme hizmetlerinden birini ifa maksadile akdolunan mukavelelerden dolayı âkidler arasında çıkan ihtilâflar;

C - İdarî fiil ve kararlar hakkında esas, maksad, salâhiyet ve şekil cihetlerinden birile kanunlara veya nizamnamelere aykırı olduklarından dolayı iptali için menfaatleri haleldar olanlar tarafından açılacak davalar;

D - İdarî kaza mercileri arasındaki vazife ve salâhiyet ihtilâfları.

MADDE 23 — Aşağıda yazılı hususlar, Devlet şûrası dava dairelerinde temyiz suretile katği olarak görülür ve karara bağlanır :

A - Bir idare heyetinden verilip mafevki idare heyetinde ikinci derecede tedkik olunarak verilen;

B - Vilâyet idare heyetlerinden verilen;

C - İdare heyetlerinden başka idarî mercilerden sadır olan;

D - İdarî meseleler hakkında hususî kanunlarla muayyen temyiz mercilerinden nihâî surette çıkan kazaî kararlar.

Hü.

Dava dairesinde temyiz suretile görülecek davalar

MADDE 25 — Aşağıdaki hususlar Şûrayı devlet dava dairesinde temyiz suretli nihaî ve katî olarak rüyet ve tetkik olunur:

A - Bir idare meclisinden verilip mafevki idare meclisinden ikinci derecede tetkik edilen kararlar,

B - Vilâyet idare meclislerinden verilen kararlar,

C - İdare meclislerinden başka idarî mercilerden şadır olan kazaî kararlar,

D - İdarî meseleler hakkında hususî kanunlarla muayyen temyiz mercilerinden çıkan kazaî kararlar.

Da. E.

MADDE 25 — İdarî dairelerde görülen işlerden, umumî heyette tetkiki iktiza edenler şunlardır:

1 - Kanun ve nizamname lâyihaları.

2 - Teşkilâtı esasiye kanununun 52 nci maddesinde yazılı nizamnamelerin tefsiri.

3 - Nafia işleri imtiyazları ve bu imtiyazları tazammun eden veya bunlara taallük eyleyen ihalelere aid mukavele ve şartname lâyihaları.

4 - Cemiyetlerin, amme menfaatlerine hâdim olduklarının kabulü için yapılan müracaatlar üzerine ittihaz edilen kararlar.

5 - Umumî heyette tetkiki kanunlar ve nizamnameler icabından olan işler.

6 - Belediye kanununun 52 nci maddesinde yazılı intihab işlerine karşı müfettiş ve müntehibler tarafından, 71 nci maddesinde yazılı işler hakkında belediye meclisleri tarafından, 73 nci maddesinde yazılı işler hakkında belediye reisleri tarafından yapılan itirazlar,

7 - Memurin muhakematı hakkındaki kanun hükümlerine göre verilmiş kararlar,

8 - Mülkiye dairesince memurin kanunu hükümlerine göre birinci derecede verilmiş olan inzibatî ceza kararları,

9 - Vilâyet idaresi kanunu mucibince vilâyet umumî meclisleri kararlarına ve idare heyetlerinin idarî kararlarına karşı valiler tarafından yapılan itiraz üzerine mülkiye dairesince mütte haz kararlar,

10 — Muhasebei umumiye kanunu mucibince Şûrayı devlete mevdu işler hakkında mütte haz kararlar,

11 - İdarî makamlar arasında vazife ve salâhiyetten doğan ihtilâflar,

12 — Şûrayı devlet reisinin veya aid olduğu vekâletin veyahud idarî dairelerin gördükleri lüzum üzerine sevkettikleri işler.

Kanunen mercii kazaisi bulunmayan davalar

MADDE 26 — Kanunen mercii kazaisi bulunmayan idarî davalar bidayeten ve katî surette Şûrayı devlet alenî heyetinde hallolunur.

MADDE 26 — Şûrayı devlet umumî heyetinde müzakere nı sabı, bu kanun hükümlerine göre o müzakereye iştirak etmesi lâzımgelen aza adedinin yarısından en az bir fazlasıdır.

Umumî heyet müzakereleri neticesinde rey-

Ad. E.

B. E.

MADDE 25 — Siyasi maslahat icabı olarak yapılan Hükümet tasarrufları idarî davaya mevzu olamaz.

Devlet şûrasında açılan bir davanın yukarıki fıkra mucibince rüyet edilemeyeceği dava edilen makamın talebi üzerine veya resen - tahrirî tebligat muamelelerinin tekemmül etmesine kadar - Başvekâlet tarafından yazı ile iddia olunduğu takdirde dava daireleri umumî heyetince en evvel bu husus hakkında bir karar verilir.

Umumî heyet, Devlet şûrasının davayı görmeğe salâhiyetli olduğuna karar verirse Başvekâletçe bu kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde merci tayini hakkındaki usullere göre salâhiyetli heyete müracaatla mesele hakkında bir karar verilmesi istenilebilir ve keyfiyet Şûraya da bildirilir. Bu halde davanın rüyeti heyetin kararna bırakılır.

Yukarıda yazılı bir ay içinde heyete müracaat olunmadığı takdirde davacının talebi üzerine işin esası tedkik ve rüyet olunur.

MADDE 26 — Mahiyeti itibarile bütün vergi, resim ve teklife müteallik malî kanunların tatbikından doğan davalar Devlet şûrasına dördüncü dairesinde, bunun dışımda kalan davalar beşinci daireden rüyet ve hallolunur.

MADDE 24 — Adliye encümeninin 26 ncı maddesi aynen.

Hü.

Da. E.

Dava talî heyetlerinin vazifeleri

MADDE 27 — Dava dairesi talî heyetleri idarî davalardan alenî heyetce faslı lâzımgelenlerden maadasmı rüyet eder.

Alenî heyette görülecek davalar

MADDE 28 — Dava alenî heyeti aşağıda yazılı husuuslara müteallik davaları görür:

1 - İktisad ve nafıa işleri imtiyazları hakkındaki ihtilâflardan Hükûmet haricindeki alâkadarların davaları,

2 - Madenlerin tasarruf ve ruhsat ve imtiyazları ve fesihleri hakkındaki ihtilâflardan Hükûmetten maada alâkadarların davaları,

3 - Riyaset makamının, dava dairesi reis ve talî heyetlerinin veya tahkik komitelerinin veya Hükûmet komiserlerinin ehemmiyetli görerek sevkedecekleri davalar.

İhtilâfi merci heyeti

MADDE 29 — Üçü Şûrayı devlet daire reisleriyle azalarından Şûrayı devlet umumî heyetince ve diğer üçü de Temyiz mahkemesi heyeti umumiyesinde mezkûr heyet ikinci reislerle azalarından intihab edilecek zatlerden mürekkebe bir ihtilâfi merci heyeti teşkil olunur.

Adlî mahkemelerle Şûrayı devlet dava dairesi ve dava alenî heyeti ve sair idarî mahkemeler arasında cezaî işlerden maada işler için çıkan kaza hakkı ihtilâfları bu heyette halledilir. Heyetin kararları ktidir.

Bu heyetin riyaseti İcra Vekilleri Heyeti kararile İcra Vekilleri arasından seçilecek bir zat tarafından ifa olunur. Bu heyet Şûrayı devle-

lerde tesavi vukuunda, reisin bulunduğu tarafın reyleri tercih edilir.

MADDE 27 — Umumî heyet, Şûrayı devlet reisinin riyaseti altında toplanır.

Şûrayı devlet reisi; memurin muhakemelerine ve inzibatî ceza tayinine aid işlerden başka idarî dairelerin bütün müzakerelerine, lüzum gördüğü zamanlarda, iştirak ve riyaset eder.

Dördüncü fasıl

Şûrayı devlet dava daireleri

MADDE 28 — Kazaî vazife gören müstakil mahkeme sıfat ve salâhiyetile mücehhez olan Dava daireleri, birer reis ile dörder azadan teşekkül eder ve birinci, ikinci Dava dairesi adlarıyla birbirinden ayrılabilir.

Dava dairelerinde müzakere nisabı, beştir. Reisin bulunmadığı hallerde azanın en kıdemlisi reislik işlerini görür. Gerek bu takdirde gerek azadan birinin eksik olması halinde 19 ncu maddede hükmü tatbik edilir.

MADDE 29 — Aşağıdaki maddeler doğrudan doğruya ve katî surette Şûrayı devlet dava dairelerinde tetkik ve rüyet olunur:

A - Rüyeti adlî mahkemelerin vazifesi haricinde bulunan meseleler hakkındaki idarî muameleler ve kararlardan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından ikame olunan davalar,

B - Umumî hizmetlerden birini ifa maksadile aktedilen mukavelelerden dolayı âkidler arasında tekevün eden ihtilâflar,

C - Bir davanın halli için, idarî karar ve muamelelerin manasının tayini,

Ç - İdarî kararlar ve muameleler hakkında salâhiyet, şekil, esas ve maksad cihetlerinden bi-

Ad. E.

Ancak, iki daireye gelen işler arasında gecikmeyi mucib bir muvazenesizlik görüldüğü takdirde, Devlet şûrası reisi, bir daireye mevdu işlerin bir kısmını diğer daireye verebilir.

Altıncı fasıl

Dava daireleri umumî heyeti

MADDE 27 — Dava daireleri umumî heyeti Devlet şûrası reisinin reisliği altında, iki dava dairesinin birleşmesiyle teşekkül eder.

Reis bulunmadığı takdirde dava dairesi reislerinden kıdemlisi reislik eder ve azalışa, 10 ncu maddenin ikinci fıkrası hükmü nazara alınarak diğer bir zat getirilir.

MADDE 28 — Dava daireleri umumî heyeti, Devlet şûrası reisinin veya dava dairelerinin havale ve tevdi ettikleri yahud müddeiumuminin taleb eylediği işleri görürler.

Devlet şûrası reisi tarafından dava dairelerinden birine havale edilmiş olan iş, geri alınmış umumî heyete verilemez.

MADDE 29 — Dava daireleri umumî heyetinin içtima ve müzakere nisabı, on bir zattır. Kararlar mutlak ekseriyetle verilir.

B. E.

Altıncı fasıl

Dava daireleri umumî heyeti

MADDE 25 — Dava daireleri umumî heyeti Devlet şûrası reisinin veya Dava daireleri reislerinden reisliğe seçim itibarile en kıdemlisinin riyaseti altında iki dava dairesinin birleşmesiyle teşekkül eder.

MADDE 26 — Dava daireleri umumî heyeti, Devlet şûrası reisinin veya dava dairelerinin havale ve tevdi ettikleri yahud müddeiumuminin taleb eylediği işleri görür.

Devlet şûrası reisi tarafından dava dairelerinden birine havale edilmiş olan iş, geri alınmış Umumî Heyete verilemez.

MADDE 27 — Dava daireleri Umumî heyetinin içtima ve müzakere nisabı on bir zattır. Kararlar mutlak ekseriyetle verilir. Noksan vukuunda onuncu madde mucibince bu noksan tamamlanır.

Hü.

tin muhakeme usulleri dairesinde muhakeme icra ve karar ita eyler.

Fasıl : 4

İdarî davaların muhakemesi usulleri

Verilecek arzuhaller ve merbutları

MADDE 30 — İdarî davalar arzuhal ile açılır. Arzuhaller Şûrayı devlet reisine verilir. Arzuhalde, davanın esası ile dayandığı delillerin hulâsası ve tarafların isim ve şöhreti ve fertlerden olan tarafın ikametgâhı derc ve beyan ve evrakı müsbite varsa zikredilmekle beraber asılları veya resmî bir makamca tasdikli suretleri rabıt ve arzuhal ile ilişiklerinin mukabil taraf adedince birer sureti dahi ita olunur. Arzuhal ile davaya müteallik her nevi evrakın Şûrayı devlete gönderilmek üzere alâkadarlarının buldukları mahallerin en büyük mülkiye memuruna verilmesi caizdir.

Dava dairesi tahkik komiteleri

MADDE 31 — Şûrayı devlete dava açılmak üzere verilen arzuhaller en önce reis tarafından dava dairesine havale olunur. Dava dairesi reisi bu arzuhalleri dairenin üçer azasından teşekkül etmiş bulunan üç tahkik komitesine taksim ve tevdi eder.

Bu komiteler tetkikat neticesinde:

A - Dava idarî mahiyette değilse,

B - Müddei davaya ehil değilse,

C - Müddeaaaleyhe husumet teveccüh etmiyorsa,

D - İşte müruru müddet varsa,

E - Tebliğ tarzına ve usule aid ilk önce halî lâzımgelen sair noktalar mevcutsa,

Da, E.

rile kanuna ve nizama muhalefetlerinden dolayı fesih ve iptali için alâkadarlar tarafından açılacak idarî davalar.

MADDE 30 — Aşağıdaki hususlar Şûrayı devlet dava dairelerinde temyiz suretile nihai ve katî olarak rüyet ve tetkik olunur:

A - Bir idare heyetinden verilip mafevki idare heyetinden ikinci derecede tetkik edilen kararlar,

B - Vilâyet idare heyetlerinden verilen kararlar,

C - İdare heyetlerinden başka idarî mercilerden sadır olan kazaî kararlar,

D - İdarî meseleler hakkında hususî kanunlarla muayyen temyiz mercilerinden çıkan kazaî kararlar.

MADDE 31 — Kanunların verdiği salâhiyete dayanarak memleketin iç ve dış siyasasını korumak maksadile yine mahsus kanunda Hükûmetin takdirine bırakılmış idarî muamele ve kararlar idarî dava mevzuu olamazlar.

Ad. E.

B. E.

Yedinci fasıl

Muhakeme usulü

MADDE 30 — İdarî davalar arzuhalle açılır. Arzuhaller Devlet şûrası reisliğine verilir.

Arzuhalde :

A - Tarafların adı ve sanı,

B - Ferdlerden olan tarafların ikametgâhı,

C - Davanın esasile dayandığı delillerin hülasası,

D - Davaya mevzu olan karar veya muamelelerin tefhim, tebliğ veya itilâ tarihleri yazılı olmak ve müsbit evrakın asılları veya tasdikli suretleri ilişik bulunmak lâzımdır.

Arzuhallerle davaya müteallik her türlü evrakın, mukabil taraf sayısınca birer sureti birlikte verilmek şarttır.

MADDE 31 — Arzuhallerle davaya müteallik her nevi evrakın Devlet şûrasına gönderilmek üzere, alâkalıların buldukları yerin en büyük mülkiye âmirine ve yabancı memleketlerde Türkiye Cümhuriyeti elçiliklerine veya konsolosluklarına verilmesi caizdir.

MADDE 28 — Dava dairelerinin ikisi veya bu dairelerden birinin aynı mahiyetteki işlere müteallik kararları arasında mübayenet görüldüğü takdirde Şûra reisinin veya dairelerden birinin veya müddeiumuminin talebi üzerine keyfiyet dava daireleri umumî heyetinde tedkik olunur. Bundan sonraki mümasil işlerde dairelerce bu karara imtisal olunur.

Yedinci fasıl

Muhakeme usulü

MADDE 29 — Adliye encümeninin 30 ncu maddesi aynen.

MADDE 30 — Adliye encümeninin 31 nci maddesi aynen.

Hü.

Da. E.

F - Ve en nihayet işin esasî mahiyetine müteallik kararları ne ise bir raporla tesbit ederek dava reisine verir. Reis bunları talî veya alenî heyete taksim ve tevdi ederek oralarla işler bittetik hüküm ve ilâma bağlanır.

Davalarda müruru müddet

MADDE 32 — Her nevi idarî muamele ve kararların alâkadarlara usulen tefhim veya tebliğinden ve idarî vazifeyi ifa vesilesile vuku bulan fiiller hakkında icraya ittıla tarihinden itibaren alâkadarların idarî kaza tarikile Şûrayı devlete dava açmaları müddeti hususî kanunlarla muayyen olmayan hallerde doksan gündür.

İdare meclislerle kanunen kaza hakkını haiz mercilerden idarî kaza yolile çıkan kararlara karşı Şûrayı devlete temyiz müracaat müddeti dahi hususî kanunlarla tesbit edilmeyen hallerde ve mezkûr kararların tebliğ tarihinden itibaren doksan gündür.

Temyiz müddetinin munkazi olmayacağı haller

MADDE 33 — Temyiz mühletinin inkizasile temyiz hakkı sakıt olur. Fakat, taraflardan biri müddeti zarfında temyiz eylediği takdirde onun davası fasilencilere kadar diğer tarafın temyiz müddeti munkazi olsa bile temyiz etmeğe salâhiyeti vardır.

Şûrayı devlete doğrudan doğruya müracaat halinde müddet

MADDE 34 — İdarî davalardan dolayı doğrudan doğruya Şûrayı devlete müracaat olunduğu takdirde bu kanunda gösterilen mühletlere, tarafların bulunduğu mahallin uzaklığına göre usule aid ve merî kanunlar mucibince zam icra olunur.

MADDE 32 — Dava daireleri, idarî davalardan alenî heyetçe faslı lâzım gelenlerden maadasmı rüyet eder.

Beşinci fasıl

Şûrayı Devlet dava alenî heyeti

MADDE 33 — Şûrayı Devlet dava alenî heyeti, iki dava dairesi reis ve azalarının bir araya toplanmasile teşekkül eder.

Alenî heyette müzakere nisabı, ondur.

Alenî heyette, Şûrayı Devlet reisi riyaset ettiği zamanlarda azanın en kıdemsizi heyetten çekilir.

Alenî heyette müzakere nisabı hâsıl olmadığı zamanlarda aza noksanı, 22 nci maddede yazılı hükme göre itmam edilir.

Madde 34 — Dava alenî heyeti aşağıda yazılı hususlara müteallik davaları görür:

1 - İktisad ve nafra işleri imtiyazları hakkındaki ihtilâflardan Hükümet haricindeki alâkadarların davaları,

2 - Madenlerin tasarruf ve ruhsat imtiyazları ve fesihleri hakkındaki ihtilâflardan, Hükümetten maada alâkadarların davaları,

3 - Riyaset makamının, dava dairelerinin

Ad. E.

B. E.

MADDE 32 — İdarî kaza yolu ile Devlet şûrasına dava açmak müddeti her nevi muamele ve kararların alâkalılara usulü dairesinde tefhim veya tebliğinden yahud idarî vazifelerin ifası vesilesile vukubulan fiiller hakkında icraya ittîlâ tarihinden itibaren hususî kanunlarla müddet tayin edilmeyen hallerde 60 gündür.

İdare heyetleriyle kaza salâhiyetini haiz mercilerden idarî kaza yolu ile çıkan kararlara karşı Devlet şûrasına temyizen müracaat müddeti, hususî kanunlarla ayrı müddet tayin edilmemiş olan hallerde kararların tefhim veya tebliğinden itibaren keza 60 gündür.

MADDE 33 — İdarî davaya mevzu olabilecek bir karar verilmesi için alâkalıların idarî mercilere vukubulacak müracaatları üzerine bu mercilerin en çok dört ay içinde bir karar itti-haz etmeleri lâzımdır.

Bu müddet içinde bir karar verilmezse müracaat reddedilmiş sayılır ve bu halde alâkalı dört ayın inkızasından itibaren yukarıki maddede yazılı müddet zarfında Devlet şûrasına idarî dava açabilir.

MADDE 34 — Alâkalılar tarafından idarî dava açılmadan önce, idarî bir muamele veya kararın kaldırılması yahud değiştirilmesi mafevk idarî mercilerden, dava açmak için muayyen müddet içinde istenebilir. Bu suretle yapılan müracaatlar otuz ikinci maddede yazılı müddeti durdurur.

Temyiz yolile Devlet şûrasına vaki olacak müracaatlarda bu madde hükmü cari değildir.

MADDE 31 — Adliye encümeninin 32 nci maddesi aynen.

MADDE 32 — Adliye encümeninin 33 ncü maddesi aynen.

MADDE 33 — Adliye encümeninin 34 ncü maddesi aynen.

Hü.

Da. E.

Tahriri muhakeme, tebliğ ve tebellüğ

MADDE 35 — 30 ncu madde mucibince davacı tarafından verilen evrak suretleri önce karşı tarafa tebliğ olunur. Dava olunan on beş gün içinde müdafaanamesile evraki sübutiyesini, ve bunların tebliği üzerine davacı dahi keza-lik on beş gün içinde cevapnamesile evraki sübutiyesini verir. Bu cevapname ve ilişkileri dahi dava olunana tebliğ edilerek o da on beş gün içinde ikinci bir müdafaaname verir. Bundan fazla tebliğat yapılmaz. Bu müddetler, taraflarca talep olunursa yahud Dava daire ve heyetlerince lüzum görülürse resen temdid olunabilir.

Bundan sonra lâzımgelen tetkikat icra olunarak iş hükme bağlanır. Bu müddetler zarfında iki taraftan birisi cevap vermez ise her hangi bir tarafın talebi üzerine veya hâkimlere işin faslolunabileceği hakkında kanaat gelmiş ise gryaben hüküm verilir.

Temyizen açılan davalarda verilecek karar suretleri

MADDE 36 — Temyizen vaki davalarda davacı taraf arzuhali ile beraber elindeki kararın tasdikli bir suretini dahi verir. Bu suretle olan davalarda, dava olunana tebliğat icrasına lüzum olmayıb daire veya heyet lüzum görürse işin yalnız dosyasını aid olduğu makamdan getirir.

Aleni davalarda tebliğat ve davet

MADDE 37 — Dava aleni heyetinde görülecek davalardan dolayı muhakemeden evvel davacıya ve müdafaalarını yazılı olarak vermiş olan dava olunan tarafa, muhakeme günü bir davetiye ile bildirilir.

veya müddeiumumiliğin ehemmiyetli görerek sevk edecekleri davalar.

MADDE 35 — Kanunen kaza mercii tayin edilmemiş olan idarî davalar, bidayeten ve kati surette Şûrayı Devlet aleni heyetinde rüyet ve hallolunur.

Altıncı fasıl

İdarî davaların muhakemesi usulü

MADDE 36 — Şûrayı Devlette rüyet edilecek idarî davalar, arzuhal ile ikame edilir. Arzuhaller, Şûrayı Devlet reisi tarafından dava dairelerinden birine havale edilir. Dava dairesi reisi, bu arzuhali dairesinin üç azasından teşekkül etmiş bulunan tahkikat komitesine tevdi eder.

MADDE 37 — Tahkikat komitesi, tetkikat neticesinde:

- A - Dava idarî mahiyette değilse,
- B - Davacı, davaya ehil değilse,
- C - Dava edilen şahsiyete husumet teveccüh etmiyorsa,
- Ç - Davada müruru müddet varsa,
- D - Usule aid ilk önce halli lâzım gelen sair noktalar varsa,

Bunları bir raporla tesbit ederek dava dairesi reisine verir. Dava dairesi reisi, bu rapor

Ad. E.

B. E.

MADDE 35 — 30 ve 31 nci maddelerde yazılı mercilere verilen dava arzuhalleri deftere kayıd ve bu kayıd arzuhale de işaret olunur.

Bu kayıd dava açma müddetinin tesbitine esas tutulur.

MADDE 34 — Adliye encümeninin 35 nci maddesi aynen.

MADDE 36 — Temyiz için muayyen müddetin geçmesile temyiz hakkı düşer.

Şu kadar ki, taraflardan biri müddeti içinde temyiz eylediği takdirde, işin neticelenmesine kadar diğer taraf, müddet geçmiş olsa bile temyizen dava edebilir.

MADDE 35 — Adliye encümeninin 36 nci maddesi aynen.

MADDE 37 — Dava arzuhalinin ve ilişkilerinin birer nüshası dava edilen tarafa ve dava edilen tarafın vereceği cevabda davacıya tebliğ edilir.

Davacının ikinci lâyihası da dava edilen tarafa tebliğ edilerek alınacak cevap davacıya gönderilir.

Dava edilen tarafın verdiği ikinci cevap lâyihasında yeniden dermeyan edilmiş ve davacının cevap vermesini icab ettirecek hususlar varsa, heyetçe verilecek karar üzerine cevap

MADDE 36 — Adliye encümeninin 37 nci maddesi aynen.

Hü.

Da. H.

Muhakemelerin tahriri oluşu

MADDE 38 — Dava dairesinde muhakeme tahriri cereyan eder. Dairece lüzum görülür veya taraflardan talep vaki olursa şifahi izahat da alınabilir. Dava aleni heyetinde tahriri iddia ve müdafaalar alındıktan sonra muhakeme aleni bir safha daha geçirir. Yapılan davet üzerine taraflar aleni heyette hazır iseler dinlenilirler. Biri bulunur diğeri bulunmazsa bulunan dinlenilir. Muayyen günde iki taraf ta gelmezlerse tetkikat evrak üzerinde icra kılınır. Her iki surette dahi tetkikatın tamam olduğuna kanaat gelirse iş karara bağlanır.

Davaya dahil olmak şekilleri

MADDE 39 — Gerek dava olunan bir şahsın davaya dahil edilmesini istemesi ve gerek görülmekte bulunan davaya üçüncü bir şahsın müdahale etmesi hususları usule aid ve meri kanunlar dairesinde cereyan eder. Müdahale davası, tetkikatı bitmiş olan davanın hükmünü tehir etmez.

Muhakeme esnasında verilecek evrak

MADDE 40 — Dava dairesinde ve aleni heyetinde davaların görülmesi sırasında yeniden ibraz olunan evrak ve yazılı ifadeler, evvelce bunların gösterilmesine veya beyanına imkân olmadığına veya böyle yapılması makbul bir mazere müstenid olduğuna kanaat hâsıl olursa ka-

üzerine dava dosyasını müddeiumumiliğe tevdi eder.

Eğer yukarıda yazılı eksikler yoksa dava arzualını, 46 ncı maddede yazılı tebliğat işleri yaptırılmak üzere yazı ile daire reisine iade eder.

MADDE 38 — Müddeiumumilik, tevdi edilen bu dosya üzerinde tetkikat yapar ve yazılı mütaleasile birlikte, karar verilmek üzere dava dairesine iade eder.

MADDE 39 — Dava dairelerine tevdi edilen tebliğ muamelesi tamam olmuş dava dosyaları, ilk önce daire azasından birine tevdi edilir.

Bu azanın, davanın esasına ve mahiyetine ve nasıl bir karar ittihaz edilmesi lâzım geleceğine dair mütaleasını ihtiva eden imzalı raporu üzerine dosya, müddeiumumiliğe verilir.

MADDE 40 — Dava daireleri, davaları müddeiumumilikten yazılan mütalea raporları üzerine rüyet ve halleder.

Ad. E.

vermesi için davacıya bir mühlet verilir.

Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde cevap vermeğe mecburdurlar. Bu müddet taraflardan birinin talebi ve heyetin tasvibile veya resen heyetin göreceği lüzum üzerine uzatılabilir.

Cevap müddetleri içinde taraflardan birinin cevap vermemiş olması işin geciktirilmesine sebep teşkil etmez.

Temyizen görülen davalarda dava arzuhali diğer tarafa tebliğ edilerek cevabı alındıktan sonra heyet, başkaca lâyiha teatisine lüzum olmadığına karar verebilir.

MADDE 38 — Tarafların lâyihaları alındıktan veya lâyiha vermek için muayyen müddet geçtikten sonra, dava evrakı, mütaleasını bildirmek üzere müddeiumumiliğe tevdi olunur.

MADDE 39 — Müddeiumumilik dava hakkında yazılı mütaleasını bildirdikten ve beş muavin veya muavin yahud mülâzimlerden biri tarafından dava evrakı hulâsa edildikten sonra dosyada tedkikat yapılarak netice hakkında bir rapor hazırlanmak üzere azadan birine havale edilir.

Bu tedkikatın başmuavin veya muavin ve yahud mülâzimlerden birine yaptırılması da caizdir.

MADDE 40 — Raportör aza, evrak üzerinde yaptığı tedkiklerin neticesini, tarafların iddia ve menfaatlerinde ileri sürdükleri maddî vakiaların ve hususî sebeplerin hulâsasını ihtiva eden raporunu alâkalı dava dairesine veya dava daireseleri umumî heyetine bildirir.

B. E.

MADDE 37 — Adliye encümeninin 38 nci maddesi aynen.

MADDE 38 — Müddeiumumilik dava hakkında yazılı mütaleasını bildirdikten sonra dosya, tedkikat yapılarak netice hakkında bir rapor hazırlanmak üzere, azadan birine havale edilir.

Bu tedkikatta başmuavin veya muavin veya yahud mülâzımlar da asıl azaya yardım ederler.

MADDE 39 — Adliye encümeninin 40 nci maddesi aynen.

Hü.

bul olunub, diğ er tarafa tebliğ olunur. O taraf da tayin edilecek mühlet zarfında yazılı cevabını verebilir.

Taraflarca kabul edilmeyecek, inkâr veya sahteliği iddîa olunacak evrak

MADDE 41 — Davayı isbat için ibraz olunan evrak veya mühür ve imza diğ er taraftan kabul olunmaz, ya inkâr yahud sahteliği iddia edilirse usule aid ve merî kanunlar ahkâmı tatbik olunur.

Keşif ve muayene

MADDE 42 — Muhakeme esnasında keşif ve muayeneye lüzum görüldürse usule aid ve merî kanunlar mucibince muamele olunur. Keşif ve muayeneye dair verilen kararlar ile keşfin ve muayenenin neticesini havi tanzim edilen raporların davacıya ve yazı ile müdafaada bulunmuş olan dava olunana tebliği lâzımgelir.

Hâkim ve memurların reddi

MADDE 43 — Usule aid ve merî kanunlarda gösterilen sebeplere binaen dava dairesile ale-nî heyeti azaları ve keşif ve muayeneye memur ehlihibre ve vukuf reddoınabilir.

Da. E.

MADDE 41 — ALENİ heyet, davaları müddei-umumilikten yazılan mütalea raporları üzerine rüyet eder ve murafaa sırasında müddelumumî hazır bulunur.

MADDE 42 — Dava arzuhalleri Şûrayı devlet reisine verilir. arzuhalde, davanın esası ile dayandığı delillerin hulâsası ve tarafların isim ve şöhreti ve ferdlerden olan tarafın ikametgâhı yazılı sübut delilleri varsa bunların asılları veya resmî makamlarca tasdikli suretleri arzuhal ile birlikte verilir.

Arzuhallerin ve merbutlarının, mukabil taraf adedince, birer sureti raptedilmek şarttır.

Arzuhal ile davaya müteallik her nevi evrakın, Şûrayı devlete gönderilmek üzere, alâkadarların buldukları mahallin en büyük mülkiye memuruna verilmesi caizdir.

MADDE 43 — Her nevi idarî muamele ve kararların alâkadarlara usulen tebliğinden ve idarî vazifeyi ifa vesilesile vukubulan fiiller hakkında icraya ittîlâ tarihinden itibaren alâkadarların idarî kaza tarikile Şûrayı devlete dava açmalar müddeti, hususî kanunlarla muayyen olmayan hallerde, doksan gündür.

İdare heyetleriyle kanunen kaza hakkını haiz mercilerden idarî kaza yolile çıkan kararlara karşı Şûrayı devlete temyizen müracaat müddeti dahi, hususî kararlara tesbit edilmeyen hallerde ve mezkûr kararların tebliğ tarihinden itibaren doksan gündür.

Tekaüd kanunu hükümlerine göre tahsis edilecek maaşların veya verilecek ikramiyelerin miktarına veya hesabına karşı açılacak davalarda müracaat müddeti, tahsis tarihinden itibaren beş senedir.

Ad. E.

B. E.

MADDE 41 — Dava daireleri ve dava daireleri umumî heyeti, lüzumlu görecekları tedkik ve tahkikleri resen yapabilirler.

MADDE 42 — Dava dairelerinde veya dava daireleri umumî heyetinde davalarm görölmesi esnasında yeniden ibraz olunan evrak ve vesaik evvelce bunlarm gösterilmesine imkân olmadıgına veya gösterilmemesi makbul bir mazerete müstenid olduğuna kanaat hâsıl olursa kabul ve diğerk tarafa tebliğ edilir. Tebliğ olunan tarafta tayin edilecek müddet içinde yazılı cevabını bildirir.

MADDE 43 — Dava dairelerle dava daireleri umumî heyetinde tedkikat, evrak üzerinde cereyan eder.

Duruşma ancak dairelerin veya umumî heyetin göreceği lüzum üzerine yahud müddei umumî ile taraflardan birinin talebile yapılır.

Duruşma günü, tebliğ olunacak davetiye ile taraflara bildirilir. Duruşma alenidir.

Duruşmada taraflarm lâyihalarında dermeyan eyledikleri sebep ve delâil izah ve münakaşa olunur; yeni delil serdedilemez.

Duruşmalı işlerde, taraflarm hiç biri gelmezse, tedkikat evrak üzerinde yapılır. Taraflardan yalnız birisi gelirse onun vereceği izahatın dinlenmesile iktifa olunur.

Duruşmalarda müddei umuminin huzuru şarttır.

Taraflarm izahatı dinlendikten sonra müddei umumî mütaleasını beyan eder.

MADDE 40 — Dava daireleri ve dava daireleri umumî heyeti, görmekte oldukları davalara aid her nevi tahkikleri resen de yapabilirler.

MADDE 41 — Adliye encümeninin 42 nci maddesi aynen.

MADDE 42 — Adliye encümeninin 43 nci maddesi aynen

Hü.

Da. E.

*Dava dairesüle alenî heyetinde hükümlerin
tebliğ tarzı*

MADDE 44 — Hükümler taraflara eğer işle-
rini kendileri takib ediyorlarsa hükmü veren da-
ire ve heyetçe bildirilir. Ve ilâmı ita olunur.

Bu tebliğ, Devlet dairelerine doğrudan doğ-
ruya ve işlerini takib etmeyen efrada bulun-
dukları mahallin en büyük mülkiye memuru
vasıtasile ve ilâmn irsali suretile yapılır.

Hâdis davalar

MADDE 45 — Hâdis olan dava ayrıca ar-
zuhale ile açılır. Buna karşı, tayin olunacak kısa
bir müddet içinde cevap verilmek üzere arzu-
halin bir nüshası alâkadarma tebliğ edilir.
Hâdis davaya, aslî dava ile beraber hükmlu-
nur. Ancak, hâdis dava müstacelen bir karar
verilmesini icab eder ise bu dava aslî davadan
evvel fasledilir.

Gıyabî kararlara itiraz

MADDE 46 — Gıyaben verilmiş kararlara
taraf otuz gün zarfında itiraz edebilirler.
Her hangi bir tarafca yapılan itirazın, karşı
tarafın bir defaya mahsus cevabı alındıktan
sonra iş kati hükmüne bağlanır.

Muhakemenin iadesi

MADDE 47 — Dava dairesinden ve alenî
heyetten sadır olan kararlar hakkında aşağıda
yazılı sebeplerden dolayı bir defaya mahsus
olarak muhakemenin iadesi istenebilir:

MADDE 44 — İdarî davalardan dolayı doğ-
rudan doğruya Şûrayı devlete müracaat olun-
duğu takdirde, bu kanunda gösterilen mühletle-
re, tarafların bulunduğu mahallin uzaklığına
göre, usule aid ve meri kanunlar mucibince zam
icra olunur.

MADDE 45 — Temyiz müddetinin inkızası-
le temyiz hakkı sakıt olur; fakat taraflardan
biri müddeti zarfında temyiz eylediği takdir-
de, onun davası fasledilinceye kadar, diğer
tarafın temyiz müddeti münkazi olsa bile tem-
yiz otmeğe salâhiyeti vardır.

MADDE 46 — Dava arzuhalinin ve ilişikle-
rinin birer nüshası, dava edilen tarafa tebliğ
edilir. Bu tebliğ üzerine dava edilen tarafın
vereceği cevap, davacıya bildirilir.

Davacının ikinci lâyihası dahi, dava edilen
tarafa tebliğ edilerek alınacak cevap üzerine
davanın tetkik ve rüyetine başlanılır.

İki defadan fazla tebligat yapılmaz.

Her iki taraf, yapılan tebliğlere karşı 15
gün içinde cevap vermeğe mecburdur. Bu
müddet, taraflardan birinin talebi üzerine ve-
yahud heyetin göreceği lüzum üzerine resen
uzatılabilir.

Cevap müddetleri içinde taraflardan biri
cevap vermemiş olur ise diğer tarafın talebi
üzerine davaya gıyaben karar verilir.

Ancak bu kararın ittihazi heyetçe resen ya-
pılacak tetkik neticesine kadar talik olunabilir.

MADDE 47 — Temyizen görülen davalarda
davacı taraf. arzuhalile beraber aldığı kararın
veya ilâmn, veren makam tarafından tasdik
olunmuş bir suretini arzuhale bağladığı halde,

Ad. E.

B. E.

MADDE 44 — Tebliğat işlerle hâkimin dava-ya bakmaktan memnuiyeti ve reddi ehli vukuf tedkikatı, keşif ve muayene, üçüncü şahısların davaya müdahalesi, adli müzaharet hallerinde ve duruşmanın icrası sırasında tarafların sükûnu ve inzibatı bozacak hareketlerine karşı yapılacak muamelelerden Hukuk usulü muhakemleri kanununun umumî hükümleri tatbik olunur.

MADDE 45 — Kararlar, duruşmalı işlerde heyetçe hazır bulunan taraflara tefhim olunur.

Duruşmanın yapıldığı gün karar verilemez. Ve bunlara aid ilâmlarla duruşmasız işler hakkındaki kararların ilâmı Devlet dairelerine doğrudan doğruya ve eşhasa da buldukları yerin en büyük mülkiye âmiri vasıtasile tebliğ olunur.

MADDE 46 — Dava daireleri veya dava daireleri umumî heyeti, temyizen tedkik ettikleri kararları bozdukları takdirde, işi bu bozma kararı dairesinde yeniden bir karara bağlamak üzere kararı bozulan heyete gönderilir. Ancak, dava evrakının ve lüzumu halinde getirilecek dosyanın tedkikinden edinilen malûmatı kâfi görürse kararı bozmakla beraber işin esası hakkında da karar verebilir.

MADDE 47 — Temyizen tedkik olunan işlerde bozma sebepleri şunlardır:

A - Vazife ve salâhiyet işinde bir işe bakılmış olması;

MADDE 43 — Adliye encümeninin 44 nci maddesi aynen

MADDE 44 — Adliye encümeninin 45 nci madde aynen.

MADDE 45 — Adliye encümeninin 46 nci maddesi aynen

MADDE 46 — Temyizen tedkik olunan işlerde bozma sebepleri şunlardır:

A - Vazife ve salâhiyet dışında bir işe bakılmış olması;

Hü.

1 - Davanın rüyeti sırasında hasım tarafımdan zuhur etmiş ve hükme ve karara tesiri olmuş bir hilenin vukubulması,

2 - Hükme ve karara esas ittihaz edilmiş olan evrakın ve senedlerin hükümden sonra sahte olduğu ikrar veya isbat edilmiş bulunması,

3 - Hükme medar olub hasım tarafından ketmedilmiş veya ettirilmiş bazı evrakın ve senedlerin hükümden sonra ibraz olunması,

4 - Dava dairesile alenî heyetin teşekkül sureti, tetkik ve muhakeme usulleri ve müzakere nısnabı hakkında bu kanunun hükümlerine riayet edilmemiş bulunması,

5 - Yeni bir vazı kanunî nazara alınmadan karar verilmiş bulunması,

6 - Davacının sarıhan istediği şeyin hükümdede meskût bırakılarak bir karar verilmiş olması,

Muhakemenin iadesini istemek, ilâmın alındığı veya tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde olmalıdır. Bundan başka, bu müddet, hasımın hilesinin, evrak ve senedlerin sahteliğinin tahakkuk eylediği ve mektum evrakın ele geçirildiği günden itibaren cereyan eder.

Muhakemenin iadesi arzuhallerini daire veya alenî heyet tetkik edib bu kanunda yazılı sebepleri mevcut bulmazsa talebi reddeder. Eğer mevcut ise tahrirî tebliğleri bu kanun dairesinde icra ederek talebe dair kararını verir.

Kararların tashihi

MADDE 48 — Dava dairesinden ve alenî heyetten sadır olan kararlar hakkında aşağıda yazılı sebeplerden dolayı bir defaya mahsus olarak kararın tashihi istenebilir.

1 - Zati hükme dokunan itirazlar için bir şey denilmemiş olması,

2 - Bir ilâmda birbirine aykırı kararlar bulunması,

3 - Hükümün usul ve kanuna aykırı olması.

Da. E.

dava edilen tarafa ancak malûmat itası için tebliğat icra olunduktan sonra iş karara bağlanır. Dava dairesi veya alenî heyet lüzum görürse tetkik için işin dosyasını dahi aid olduğu daireden getirtebilir.

MADDE 48 — Temyizen verilen kararlarda, dava dairesi veya alenî heyet, göreceği lüzum üzerine ilk hükmü nakzederek, davayı yeniden hükme bağlanması için ilk mercie iade edebileceği gibi; dava evrakında veyahud indellüzum getireceği dosyadaki malûmat ve izahatı kâfi görürse ilk hükmü nakzile beraber işi tesisen bir karara bağlayabilir.

Ad. E.

B - Kanun ve nizamnameye aykırı karar verilmesi;

C - Usulü hüküm ve kaidelere riayet edilmiş bulunması.

B. E.

B - Kanuna aykırı karar verilmesi;

C - Usule aid hüküm ve kaidelere riayet edilmiş bulunması.

Sekizinci fasıl

Kanun yolları

MADDE 48 — Dava daireleriyle dava daireleri umumî heyetinden verilen kararlar hakkında aşağıda yazılı sebeplerden dolayı bir defaya mahsus olmak üzere muhakemenin iadesi istenebilir.

A - Mücbir sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın filinden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir sened veya vesikanın kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,

B - Karara esas ittihaz olunan senedin sahteliğine hükmedilmiş veya senedin sahte olduğu mahkeme yahud resmî bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup ta, mahkemenin iadesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan

Sekizinci fasıl

Kanun yolları

MADDE 47 — Adliye encümeninin 48 nci maddesi aynen.

Hü.

Da. E.

Ölüm, zat ve sıfat değişmesi

MADDE 49 — Muhakeme esnasında veya hükümden sonra ferdlerden olan tarafın ölümü veya zat ve sıfatça tebeddülü halinde usule aid ve meri kanunlar ahkâmı tatbik olunur.

Esbabı mucibe

MADDE 50 — İdari davalar hakkında yazılan hükümlerin esbabı mucibeyi muhtevi bulunması lâzımdır.

MADDE 49 — Dava alenî heyetinde görülecek davalardan dolayı davacıya ve dava edilen tarafa, muhakeme günü bir davetiye ile bildirilir.

MADDE 50 — Dava dairelerinde muhakeme, tahriri cereyan eder. Dairece lüzum görülür veya taraflardan talep vaki olursa şifahi izahat da alınabilir.

Dava alenî heyetinde tahriri iddia ve müdafalar alındıktan sonra muhakeme alenî bir safha daha geçirir. Yapılan davet üzerine taraflar alenî surette heyette hazır iseler dinlenirler. Taraflardan biri bulunur, diğeri bulunmazsa bulunana dinlenilir. Muayyen günde iki taraf ta gelmezlerse tetkikat evrak üzerinde yapılır.

Her iki surette dahi tetkikatın tamam olduğuna kanaat gelirse dava karara bağlanır.

Ad. E.

haberi bulunmamış olması;

C - Karara esas ittihaz edilen bir ilâm hükmünün bozularak kat'ileşmek suretile tamamile ortadan kalkması;

D - Ehlihibrenin kasta müstenid olarak hakikate aykırı beyan ve ihbarda bulunduğunun kısmen tahakkuk etmesi;

E - Lehine karar verilen tarafın, karara tesir edici bir hile kullanmış olması;

F - Vekil veya kanunî mümessili olmıyan kimseler huzurile davanın görüldüğü karara bağlanmış olması;

G - Davayı görmekten çekinmeğe mecbur olan aza huzurile karar verilmiş olması;

H - Tarafları ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebep olabilecek bir madde yokken aynı heyet veya başka bir heyet tarafından evvelki ilâmın hükmü hilâfında bir karar verilmiş bulunması.

Mahkemenin iadesi talebi, icrayı tehir etmez. Ancak iade talebinde bulunandan teminat almak suretile icranın tehirine karar verilebilir.

Devlet ile adli müzaherete nail olan kimselerden teminat aranılmaz.

MADDE 49 — Muhakemenin iadesinde hukuk usulü muhakemeleri kanununun 447 nci maddesinin müddete aid hükmü kıyas yolile tatbik olunur.

MADDE 50 — Dava dairelerinden ve dava daireleri umumî heyetinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebeblere istinaden bir defaya mahsus olmak üzere kararın tefhimi veya ilâmın tebliği tarihinden itibaren on bes gün içinde kararın tashihi istenebilir.

A - Kararın zatine müessir iddia ve itirazların kararda meskût geçilmiş olması;

B - Bir ilâmda birbirine aykırı kararlar bulunması;

C - Kararın usul ve kanuna muhalif olması;

D - Temyizen görülen işlerde heyete ibraz olunan ve karara müessir bulunan evrakta bir sania veya sahtelik vuku bulunmuş olması;

B. E.

MADDE 48 — Adliye encümeninin 49 ncu maddesi aynen.

MADDE 49 — Adliye encümeninin 50 nci maddesi aynen.

Hü.

Da. E.

Temyizden olan davalarda nakız sebepleri

MADDE 51 — Şûrayi devletçe temyizen tetkik olunacak işlerde nakız sebepleri şunlardır:

1 - İşe, vazife ve salâhiyet haricinde bakılmış olmak,

2 - Kanuna ve nizama muhalif karar verilmiş bulunmak,

3 - Mevzu usullere riayet edilmemiş olmak.

Temyiz sebeplerinin mevcut olmasına binaen nakzedilen kararlar üzerine esas hakkında tetkikata girilerek iş yeniden karara bağlanır.

İcranın tehiri

MADDE 52 — Şûrayi devlete dava açılması ve Şûrayi devletin hükümlerine karşı muayyen kanun yollarile müracaat edilmesi icrayı tehir etmez. Ancak, Dava dairesile alenî heyetince, icrayı tehir talebi üzerine karar verilebilir. Fakat, aid olduğu kanunlardaki icrayı tehir veya ademi tehire müteallik hükümler mahfuzdur.

Muhakeme esnasında inzibat işi

MADDE 53 — Dava dairesinde ve alenî heyetinde sükûn ve inzibatı bozan haller ve hareketler vukuunda usule aid meri kanunların hükümleri mucibince muamele olunur.

MADDE 51 — Üçüncü bir şahsın davaya dahil edilmesini taraflardan birinin istemesi veya görülmekte bulunan davaya üçüncü bir şahsın müdahale etmesi halinde usule aid ve meri kanunların hükümleri tatbik edilir. Müdahale davası, tetkikatı bitmiş olan davanın kararını tehir etmez.

MADDE 52 — Dava dairelerinde ve alenî heyette davaların görülmesi sırasında yeniden ibraz olunan evrak ve yazılı ifadeler, evvelce bunların gösterilmesine veya beyanına imkân olmadığına veya böyle yapılması makbul bir mazerete müstenid olduğuna kanaat hâsıl olursa kabul ve, diğer tarafa tebliğ edilir. O taraf da tayin edilecek mühlet zarfında yazılı cevabını verebilir.

MADDE 53 — Davayı ispat için ibraz olunan evrak, mühür ve imza diğer taraftan kabul olunmaz, ya inkâr yahud sahteliği iddia edilirse usule aid ve meri kanunların hükümleri tatbik olunur.

Ad. E.

MADDE 51 — Muhakemenin iadesi ve kararı tashihi, ilâmı veren dava dairesine veya umumî heyete bir arzuhal verilmek suretile istenir.

Kanunî sebebler mevcut olduğu takdirde, usulü dairesinde tebligat yapılarak dava yeniden rüyet olunur.

Muhakemenin iadesi ve kararın tashihi talepleri kanunî sebeblere müstenid bulunmazsa arzuhalin reddine karar verilir.

Kararın tashihi ve muhakemenin iadesi taleplerinin reddi halinde müstedi hakkında hukuk usulü muhakemeleri kanununun 242 ve 254 ncü maddelerinde yazılı ceza usulleri tatbik olunur.

MADDE 52 — Dava daireleri ve dava daireleri umumî heyetinden verilen kararlar mübhem olur veya mütenakız fıkraları havi bulunursa taraflardan her biri kararın tartzihini veya tenakuzun kaldırılmasını isteyebilir.

İki tarafın isim, sıfat ve iddiaları neticelelerine müteallik hatalar ve kararın esasındaki hesab yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Bu hallerde kararı vermiş olan daire veya heyet işi tedkik ve lüzum görürse bu babdaki arzuhalin bir suretini cevap vermek üzere münasib bir mühlet tayin ederek diğer tarafa tebliğ eder. İki nüsha olarak verilmesi lâzımgelen cevabın biri tartzih veya refi yahud düzeltme talebinde bulunan tarafa bildirilir.

Daire veya heyetçe kararın tartzihine yahud tenakuzun kaldırılmasına veya hata yahud hesab yanlışlıklarının düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilâmı altına yazılır ve diğer tarafa da ayrıca tebliğ olunur.

MADDE 53 — Muhakeme esnasında veya karardan sonra ferdlerden olan tarafın ölümü veya zat ve sıfatça değişiklik vukuu halinde usule aid kanunların umumî hükümleri tatbik olunur.

B. E.

MADDE 50 — Muhakemenin iadesi ve kararı tashih, arzuhal verilmek suretile istenir.

Kanunî sebebler mevcut olduğu takdirde, usulü dairesinde ve bir defa tebliğat yapılarak dava yeniden rüyet olunur.

Muhakemenin iadesi ve kararın tashihi talepleri kanunî sebeblere müstenid bulunmazsa arzuhalin reddine karar verilir.

Kararın tashihi, muhakemenin iadesi taleplerinin reddi halinde müstedi hakkında hukuk usulü muhakemeleri kanununun 242 ve 245 ncü maddelerinde yazılı ceza usulleri tatbik olunur.

MADDE 51 — Adliye encümeninin 52 ncü maddesi aynen.

MADDE 52 — Adliye encümeninin 53 ncü maddesi aynen.

Hü.

Raportörlük

MADDE 54 — Şûrayı devlet reisi ve daire reisleri her hangi bir işi azalardan, başmuavin veya muavinlerden yahud mülâzımlardan birine tetkik ve bir rapora raptettirebilirler. Bu usul Şûrayı devletin her kısmında caridir.

İpham ve tenakuz

MADDE 55 — Dava dairesile alenî heyetin-ce verilen kararlar müphem olur veya mütenakız fıkraları havi bulunursa, taraflardan her biri tanzihini veya tenakuzun kaldırılmasını isteyebilir.

İki tarafın isim ve sıfat ve iddiaları neticele-rine aid yanlışlıkların ve hükümdeki hesap hatalarının dahi tashihi istenebilir.

Her iki takdirde kararı veren heyetçe keyfi-yet yeniden tetkik olunarak ya talebin varid görülmez, yahud varid görülüb tashih edilen fık-ra evvelce verilmiş olan ilâmın altına yazılır. Bu husus diğer tarafa da ayrıca tebliğ edilir.

Hükümlerin katılığı

MADDE 56 — İdarî davalar hakkında Şûra-yı devletten bu kanun dairesinde sadır olan hü-kümler katî olup hiç bir makamın tasdikına mühtac olmaksızın lâzımülnifazdır.

Fasıl : 5

Müteferrik hükümler

Yıl tatili

MADDE 57 — Şûrayı devlet daireleri her se-ne temmuzun yirmisinden eylülün beşine kadar tatil olunur. Tatil esnasında Hükümetçe tevdi olunacak müstacel işlerle ferdlerin tehiri ıçra gi-bi tecilinde mahzur görülecek işlerine bakmak üzere bir reis ile dörd azadan mürekkeb bir he-yet vafizde bırakılır.

Da. E.

MADDE 54 — Muhakeme esnasında keşif ve muayene yapılmasına lüzum görülürse usule aid ve meri kanun hükümlerine göre muamele olu-nur. Keşif ve muayeneye dair verilen kararlar ile keşfin ve muayenenin neticesini havi tanzim edilen raporların davacı ile dava edilene tebliği lâzımdır.

MADDE 55 — Usule aid ve meri kanunlar-da gösterilen sebeblere binaen dava daireleriyle alenî heyet reis ve azaları, keşif ve muayene memurları, vukuf ve hibre ehilleri reddoluna-bilir.

MADDE 56 — Kararlar, taraflara eğer işle-rini kendileri takip ediyorlarsa kararı veren daire ve heyetçe tebliğ edilir. Ve ilâm verilir.

Bu tebliğ, devlet dairelerine doğrudan doğ-ruya ve işlerini takip etmeyen efrada, bulun-dukları mahallin en büyük mülkiye memuru vasıtasile ve ilâmın irsali suretile yapılır.

MADDE 57 — Hâdis dava, ayrı arzuhal ile açılır. Buna karşı, tayin olunacak kısa bir müd-det içinde cevap vermek üzere arzuhalin bir nüshası alâkadara tebliğ edilir. Hâdis davaya, aslî dava ile birlikte karar verilir. Ancak hâ-dis dava, müstacelen bir karar verilmesi icab eder ise; bu dava, aslî davadan evvel fasledilir.

Ad. E.

MADDE 54 — Dava daireleri ve dava daireleri umumî heyetinin vereceği kararlar mucib sebepleri muhtevi bulunmak lâzımdır.

MADDE 55 — İdarî dava açılması ve kararın tashihi talebi icrayı tehir etmez. Ancak dava daireleriyle dava daireleri umumî heyeti talep vukuunda teminat almak şartile icranın tehirine karar verebilirler.

Hususi kanunlarla bu madde hükmünden başka ayrıca mevcut bulunan hükümler mahfuzdur .

MADDE 56 — İdarî davalar hakkında Devlet şûrasından sadır olan ilâmlar umumî hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Dokuzuncu fasıl

Müteferrik hükümler

MADDE 57 — Devlet şûrası daireleri her sene temmuzun 20 sinden eylülün beşine kadar tatil olunur.

Hükümetçe tevdi olunacak müstacel işlerle gecikmesinde zarar umulacak ve icranın tehiri işlerine bakmak üzere idarî dairelerle dava dairelerinden birer daire tatil zamanında vazife görürler.

B. E.

MADDE 53 — Adliye encümeninin 54 nci maddesi aynen.

MADDE 54 — Adliye encümeninin 55 nci maddesi aynen.

MADDE 55 — Adliye encümeninin 56 nci maddesi aynen.

Dokuzuncu fasıl

Müteferrik hükümler

MADDE 56 — Adliye encümeninin 57 nci maddesi aynen.

Hü.

Dahilî nizamname

MADDE 58 — Şûrayı devlet kanununun tatbik suretleri ve mesainin tanzimine dair bir nizamname yapılacaktır.

Mefsup hükümler

MADDE 59 — 669 numaralı Şûrayı devlet kanunu ile mezkûr kanunun bazı hükümlerini tadil eden 1859 numaralı kanunun hükümleri feshedilmiştir.

Da. E.

MADDE 58 — Gıyaben verilmiş kararlara taraflar, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün zarfında itiraz edebilirler. Her hangi bir tarafca yapılan itirazın, karşı taraftan bir defaya mahsus cevabı alındıktan sonra iş katî karara bağlanır.

MADDE 59 — Dava dairelerinden ve alenî heyetten sadır olan kararlar hakkında aşağıda yazılı sebeplerden dolayı bir defaya mahsus olarak muhakemenin iadesi istenebilir:

1 - Davanın rüyeti sırasında hasm tarafından zuhur etmiş ve karara tesiri olmuş bir hilenin vuku bulunması.

2 - Karara esas ittihaz edilmiş olan evrakın ve senetlerin karardan sonra sahte olduğu ikrar veya isbat edilmiş bulunması,

3 - Karara medar olup hasm tarafından ketmedilmiş veya ettirilmiş bazı evrakın ve senetlerin karardan sonra ibraz olunması,

4 - Dava daireleri ile alenî heyetin teşekkül sureti ve tetkik ve muhakeme usulleri ve müzakere nisabı hakkında bu kanunun hükümlerine riayet edilmemiş bulunması,

5 - Yeni bir kanun hükmü nazara alınmadan karar verilmiş bulunması,

6 - Davacının sarıhan istediği şeyin, hükümde meskût bırakılarak bir karar verilmiş olması.

Muhakemenin iadesini istemek, ilâmın alındığı veya tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde olmalıdır. Bundan başka bu müddet hasmın hilesinin, evrak ve senedlerin sahteliğinin tahakkuk eylediği ve mektum evrakın ele geçirildiği günden itibaren cereyan eder.

Muhakemenin iadesi arzuhalleri Dava daire-since veya alenî heyetçe tetkik olunarak bu kanda yazılı sebepler mevcut bulunmadığı takdirde talep reddedilir. Eğer muhakemenin iadesini mucib sebepler mevcut ise, kanunî tebliğler yapılarak dava yeniden rüyet ve yeni karara raptedilir.

MADDE 60 — Dava dairelerinden ve alenî heyetten sadır olan kararlar hakkında aşağıda yazılı sebeplerden dolayı bir defaya mahsus

Ad. E.

B. E.

MADDE 58 — Bu kanunun tatbiki suretine ve Devlet şûrası çalışmasının tanzimine dair bir nizamname yapılacaktır.

MADDE 57 — Bu kanunun tatbiki suretine ve Devlet şûrası çalışmasının tanzimine dair bir nizamname yapılır.

MADDE 59 — Devlet şûrası teşkilât kadrosu bağlı cetvelde gösterilmiştir.

olarak kararın tashihi istenebilir.

1 - Zati hükme dokunan itirazlar için bir şey denilmemiş olması,

2 - Bir ilâmda birbirine aykırı kararlar bulunması,

3- Hükümün usul ve kanuna aykırı olması.

MADDE 61 — Karar tashihi talebinin reddi halinde usule aid ve meri kanunların cezaya aid hükümleri tatbik edilir.

MADDE 62 — **Dava daireleri ve alenî heyet** tarafından verilen kararlar mübhem olur veya mütenakız fıkraları havi bulunursa, taraflardan her biri kararın tavrini veya tenakuzun kaldırılmasını isteyebilir. İki tarafın isim ve sıfat ve iddiaları neticelerine aid yanlışlıkların ve hükümdeki hesap hatalarının dahi tashihi istenebilir.

Bu takdirde kararı vermiş olan daire veya heyet işi, yeniden tetkik eder. Taleb varid görülmediği veyahud varid görülüb de tavrini veya tashih yapıldığı takdirde keyfiyet, evvelce verilmiş olan ilâmın altına yazılır.

Bu hususun diğer tarafa ayrıca tebliği lâzımdır.

MADDE 63 — Muhakeme esnasında veya hükümden sonra ferdlerden olan tarafın ölümü veya zatü sıfatca tebeddül vukuu halinde usule aid ve meri kanunların hükümleri tatbik edilir.

MADDE 64 — İdarî davalar hakkında yazılan kararların esbabı mucibeyi muhtevi bulunması lâzımdır.

MADDE 65 — Şûrayı devletce temyizden tetkik olunacak işlerde nakız sebepleri şunlardır:

1 - İşe, vazife ve salâhiyet haricinde bakılmış olmak,

2 - Kanuna ve nizama muhalif karar verilmiş bulunmak,

3 - Mevzu usullere riayet edilmemiş olmak.

MADDE 66 — Şûrayı devlete dava açılması ve Şûrayı devletin kararlarına karşı muayyen kanun yollarile müracaat edilmesi icrayı tehir etmez. Ancak dava daireleriyle alenî heyet vukubulan talep üzerine icranın muvakkat bir zaman için tehirine karar verebilir.

Ad. E.

B. E.

Hü.

Da. E.

Hususî kanunlardaki icrayı tehire veya ademî tehire müteallik hükümler mahfuzdur.

MADDE 67 — Dava daireleri ve alenî heyette sükûn ve inzibatı bozan hal ve hareket vukuunda, usule aid ve meri kanunların hükümleri mucibince muamele olunur.

MADDE 68 — İdarî davalar hakkında Şûrayı devletten bu kanun dairesinde sadır olan hükümler katî ve hiç bir makamın tasdikına muhtaç olmaksızın infazı mecburidir.

MADDE 69 — Şûrayı devletin, malî mesuliyete müteallik kararları, bütçe haricinde sarfiyatı istilzam eylediği hallerde, Büyük Millet Meclisinden tahsisat talep edilir.

Yedinci fasıl

Müteferrik hükümler

MADDE 70 — Şûrayı devlet daireleri her sene temmuzun 20 sinden eylülün 5 ne kadar tatil olunur. Tatil esnasında Hükümetce tevdi olunacak müstacel işler ile ferdlerin icrayı tehir gibi tecilinde mahzur görülecek işlerine bakmak üzere bir reis ile dörd azadan mürekkep bir heyet vazifede bırakılır.

MADDE 71 — Şûrayı devlet kanununun tatbik suretlerine ve mesainin tanzimine dair bir nizamname yapılacaktır.

MADDE 72 — Şûrayı devlet Dava daireleri ve alenî heyeti kararları, Şûrayı devlet reisliği tarafından bir mecmua ile neşrettirilir.

Mefsup hükümler

MADDE 73 — 669 ve 1850 numaralı kanunlar mülğadır.

Ad. E.

B. E.

MADDE 60 — 23 teşrinisani 1341 tarih ve 669 sayılı kanunla 21 - VII - 1931 tarih ve 1859 sayılı kanun mülğadır.

MADDE 58 — Adliye encümeninin 60 ncı maddesi aynen.

MMUVAKKAT MADDE 1 — Bu kanunun neşri tarihinde Devlet şûrası muavin ve mülâzimliklerinde bulunub da bu kanunun 8 nci maddesinde gösterilen Yüksek mekteplerden mezun olmayanların mükteseb haklarına riayet olunur.

MUVAKKAT MADDE 2 — Merci ihtilâfla-

Hü.

Da. E.

Meriyet

MADDE 60 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 74 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Kanunun icrası

MADDE 61 — Bu kanunun hükümlerinin icrasına Başvekil memurdur.

MADDE 75 — Bu kanunun hükümlerinin icrasına Başvekil memurdur.

3 - IV - 1935

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>İ. İnönü</i>	<i>S. Saracoğlu</i>	<i>K. Özalp</i>
Da. V.	Ha V. V.	Mal. V
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Ab. Özmen</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Bayar</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Saydam</i>	<i>Rana Tarhan</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>

Ad. E.

MADDE 61 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir .

MADDE 62 — Bu kanunun hükmünü icraya Başvekâlet memurdur.

B. E.

rmı halle salâhiyetli olacak heyet teşekkül edinceye kadar üçü Temyiz mahkemesi, üçü de Devlet şûrası reis ve azaları arasından seçilecek altı zat Adliye vekilinin reisiği altında toplanarak 24 ncü maddenin bu heyete verdiği vazifeyi görür.

MADDE 59 — Adliye encümeninin 61 nci maddesi aynen.

MADDE 60 — Adliye encümeninin 62 nci maddesi aynen.

Adliye encümeninin değiştirilmesine bağlı

CETVEL

Devlet Şûrası teşkilât kadrosu

	Aded	Derece
Reis	1	1
Daire reisleri	5	2
Aza	25	3
Başmuavin	10	5
Birinci sınıf muavin	8	6
İkinci sınıf muavin	7	7
Üçüncü » »	6	8
Sicil ve evrak müdürü	1	7
Birinci sınıf mülâzım	6	9
İkinci » »	10	10
Daktilo kâtib	2	10[1]
Ayniyat muhasib ve mutemedi	1	10
Kütüpane memuru	1	10[1]
Harç »	1	12
Birinci sınıf kâtib	8	13
İkinci sınıf kâtib	10	14
Üçüncü sınıf kâtib	10	15

[1] - Bu memuriyetler ücretli de olabilir.

Bütçe encümeninin değiştirilmesine bağlı cetvel

Derece	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş
<i>Meslek memurları</i>			
1	Reis	1	150
2	Daire reisi	5	125
3	Aza	23	100
5	Başmuavin	7	80
6	Birinci sınıf muavin	10	70
7	İkinci » »	7	55
8	Üçüncü » »	7	45
9	Birinci sınıf mülâzım	5	40
10	İkinci » »	9	35
<i>İdare, hesap memurları ve kâtibler</i>			
7	Sicil ve evrak müdürü	1	55
10	Zabıt kâtabi [1]	2	35
10	Ayniyat muhasibi ve mutemed	1	35
10	Kütüpane memuru [1]	1	35
11	Mümeyyiz	2	30
13	Harç memuru	1	22
13	Birinci sınıf kâtab	5	22
14	İkinci » »	10	20
15	Üçüncü » »	12	17,5
		109	

[1] *Maaş emsal hâsılı ücret olarak verilebilir.*

